

Załącznik nr 1
do uchwały Nr LX/385/2023
Rady Gminy Budry
z dnia 13 listopada 2023 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BUDRY
NA LATA 2023-2030**

Budry 2023

Spis treści

Spis treści.....	2
Wstęp.....	3
Rozdział 1. Procedura tworzenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Budry na lata 2023-2030”.....	4
1.1. Proces tworzenia strategii.....	4
1.2. Podstawy prawne.	5
1.3. Dokumenty programowe na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym	6
1.4. Monitoring strategii.....	11
1.5. Źródła finansowania.....	11
Rozdział 2. Diagnoza sytuacji społecznej na terenie gminy Budry.	12
2.1. Podstawowe informacje o gminie.	12
2.1.1. Demografia.	12
2.1.2. Bezrobocie.....	15
2.1.3. Gospodarka.....	16
2.1.4. Trendy społeczno – gospodarcze.....	16
2.1.5. System pomocy społecznej w gminie.....	17
2.2. Źródła podstawowych problemów społecznych i ich identyfikacja.....	25
2.2.1. Sytuacja mieszkaniowa.....	25
2.2.2. System opieki zdrowotnej.	26
2.2.3. Edukacja i opieka nad dzieckiem.	26
2.2.3.1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.	28
2.2.3. System opieki nad osobami starszymi na terenie Gminy Budry.	30
2.2.4. Rynek pracy i bezrobocie.	31
2.2.5. Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne.	34
2.2.5.1. Zespół Interdyscyplinarny.....	35
2.2.5.2. Procedura „Niebieskie Karty”.....	37
2.3. Katalog problemów społecznych w gminie Budry.	38
Rozdział 3. Kierunki rozwoju gminy.	59
3.1. Wizja.	59
3.2. Cele.	59
Rozdział 4. Zarządzanie realizacją strategii.....	72
Zakończenie.	74

Wstęp.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Budry na lata 2023-2030 jest długookresowym dokumentem planistycznym uwzględniającym program pomocy społecznej i projekty, które zostały przyjęte do realizacji, bądź będą przyjęte w późniejszym terminie. Strategia uwzględnia w szczególności programy pomocy społecznej, które mają na celu wspieranie grup szczególnego ryzyka prowadząc do ich integracji oraz stanowi uzupełnienie Strategii Rozwoju Gminy Budry. Przygotowanie strategii miało na celu stworzenie podstaw metodycznych i merytorycznych dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych. Dokument ten ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców Gminy Budry, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz pozostających na marginesie życia społecznego.

Obowiązek opracowania strategii wynika z art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.), stanowiącym, że ***„do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”***.

Niniejsza strategia ma stanowić podstawę do realizacji wzorców interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy ocenionych negatywnie zjawisk występujących na terenie Gminy Budry. Opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest nie tylko koniecznością wynikającą z obowiązku nałożonego Ustawą o Pomocy Społecznej, ale i nieodzowną potrzebą do spójnej i efektywnej pracy z osobami będącymi klientami systemu pomocy społecznej.

Po okresie realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 - 2021 nadszedł czas na wytyczenie nowych kierunków i zadań służących zmniejszeniu negatywnych zjawisk społecznych występujących na terenie naszej gminy. Konieczne jest określenie celów i kierunków działania na najbliższe lata. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2030 w Gminie Budry zorientowana jest na rozszerzenie form pracy socjalnej, współpracę z instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej. Niniejsza strategia opracowana została w oparciu o dane statystyczne uzyskane między innymi od Powiatowego Urzędu Pracy w Węgorzewie, Urzędu Gminy Budry, Gminnego Ośrodka Kultury w Budrach, szkół podstawowych z terenu gminy Budry oraz w oparciu o dane własne Gminnego Ośrodka Pomocy w Budrach. Zostały wykorzystane także dane z Głównego Urzędu Statystycznego. Bardzo pomocne okazało się przeprowadzenie badania ankietowego, gdyż odpowiedzi na zawarte w ankiecie pytania, pozwoliły na podjęcie próby wyodrębnienia najważniejszych problemów społecznych wg dorosłych mieszkańców gminy. Dzięki ich sprecyzowaniu, wybrane cele, ich hierarchia oraz propozycje rozwiązań powinny przyczynić się w przyszłości do poprawy sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Diagnoza problemów społecznych Gminy Budry została przeprowadzona na podstawie materiałów, analiz statystycznych zgromadzonych i opracowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budrach oraz instytucje współpracujące z Ośrodkiem działających w obszarze pomocy rodzinie i dziecku. Po dokonaniu diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy wyodrębniono obszary strategiczne, wokół których koncentrowały się działania podmiotów uczestniczących w opracowaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Budry na lata 2023-2030 zawiera opis i diagnozę problemów społecznych, a także dostępność do usług publicznych.

Diagnoza strategii była podstawą do sformułowania wizji, która realizowana będzie w oparciu o cele strategiczne, cele operacyjne i działania.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Budry jest kontynuacją dokumentu sporządzonego na lata 2014-2021. Jest zgodna z założeniami polityki państwa, ustaw kompetencyjnych nakładających na organy administracji rządowej i samorządowej określone obowiązki, a także dokumentami strategicznymi spójnymi i zgodnymi z zadaniami nałożonymi na gminę w zakresie polityki społecznej.

Rozdział 1. Procedura tworzenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Budry na lata 2023-2030”.

1.1. Proces tworzenia strategii.

Celem niniejszej strategii jest minimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych, a także integracja społeczna i zawodowa grup wykluczonych lub dyskryminowanych, stworzenie podstaw do opracowywania lokalnych programów i możliwości aplikowania do programów regionalnych i krajowych o środki finansowe.

Strategia ta jest ukierunkowana na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz takimi instytucjami jak oświatowe, służby zdrowia, sądownictwa.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (GSRPS) obejmuje swoim działaniem cały obszar gminy Budry i okres realizacji określa na lata 2023-2030.

GSRPS na lata 2014-2021 została podjęta uchwałą XXXIII/238/2014 Rady Gminy Budry z dnia 17 marca 2014 roku. Biorąc pod uwagę, że od tego momentu upłynęło ponad wiele lat, zaszła potrzeba ponownego spojrzenia na sytuację w gminie, przeanalizowania bieżących problemów i potrzeb społeczeństwa i być może znalezienia nowych dróg wiodących do poprawy jakości życia.

W tym celu został Zarządzeniem Nr 14/2021 Wójta Gminy Budry z dnia 24 marca 2021 roku powołany zespół do opracowywania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w składzie:

- 1) Pani Anna Kowalewska – z-ca Wójta Gminy Budry;
- 2) Pani Elżbieta Rapita – Skarbnik Gminy Budry;
- 3) Pani Aldona Łyczewska – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach;
- 4) Pani Janina Nazaruk – starszy specjalista pracy socjalnej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Budrach;
- 5) Pani Karolina Mariak – referent w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Budrach;
- 6) Pani Joanna Nazaruk – Głębocka – Przewodnicząca Komisji Spraw Społecznych i Oświaty.

Zespół ten ma na celu sporządzenie prognoz zjawisk społecznych charakterystycznych dla gminy oraz uaktualnienie dokumentu strategicznego z założeniami strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Zgodnie z **art.16b ustawy o pomocy społecznej** *Strategia* zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,

- b) kierunków niezbędnych działań,
- c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
- d) wskaźników realizacji działań.

1.2. Podstawy prawne.

Jak już wcześniej pisano, obowiązek opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który stanowi: **„do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”**.

Wspomniana wyżej ustawa o pomocy społecznej określa m.in.:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej,
- 2) organizację pomocy społecznej,
- 3) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej, a także zasady i tryb ich udzielania,
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Ustawodawca definiuje pomoc społeczną jako **instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości**.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Za realizację zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Budry odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budrach.

Do jego obowiązków należy m.in.:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń,
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przeszłości.

Są to:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
- 2) Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym.
- 3) Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych.
- 4) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym.
- 5) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- 6) Ustawa z dnia 26 października 1982 roku w wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

- 7) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
- 8) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego.
- 9) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych.
- 10) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- 11) Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
- 12) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- 13) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.
- 14) Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
- 15) Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- 16) Ustawa z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych.
- 17) Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej.
- 18) Ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych.
- 19) Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty.
- 20) Ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.
- 21) Ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny.

1.3. Dokumenty programowe na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Budry na lata 2023-2030 obowiązkowo musi pozostawać w zgodności z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi na szczeblu międzynarodowym, europejskim, krajowym, regionalnym a także lokalnym. W szczególności należą do nich:

- 1) Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- 2) Długotrwała Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030,
- 3) Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju na rok 2020 (z perspektywą do 2030),
- 4) Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- 5) Krajowy Program Rozwoju ekonomii Społecznej do 2023 roku,
- 6) Polityka społeczna wobec osób starszych 2030,
- 7) Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- 8) Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego Warmińsko -Mazurskiego 2030,
- 9) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie węgorzewskim na lata 2016-2023.

Szczebel międzynarodowy to *Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, która została przyjęta w 2015 roku przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych. Agenda to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z *Agendą* „współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych” a „zrównoważony rozwój to taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie”. Zrównoważony rozwój „to solidarność międzypokoleniowa

polegająca na znajdowaniu takich rozwiązań gwarantujących dalszy rozwój, które pozwalają na aktywne włączenie w procesy rozwojowe wszystkich grup społecznych, dając im jednocześnie możliwość czerpania korzyści ze wzrostu gospodarczego”.

Agenda 2030 „...to uniwersalny plan rozwoju dla świata, który wymaga dostosowania do realiów każdego państwa...”. Dlatego bardzo istotną sprawą jest rola każdego kraju podczas procesu wdrażania. Ważne jest przełożenie istotnych globalnych celów na grunt krajowy, regionalny a także uświadomienie sobie wagi dla każdego z Nas. Rolą Państwa jest wyznaczenie celów rozwojowych na szczeblu krajowym, które będą nawiązywać do celów zrównoważonego rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030.

Polska perspektywa działań na rzecz zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju gospodarczego została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio i długofalowej polityki gospodarczej definiującym główny cel rozwoju jakim jest „*tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”. Cele szczegółowe to:

- trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
- rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
- skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju określa nowe ramy dla polityk publicznych i jest podstawą do zmian w systemie zarządzania rozwojem kraju oraz do aktualizacji dokumentów strategicznych takich jak strategie, polityki i programy, we wszystkich dziedzinach gospodarki i życia społecznego. Strategia przedstawia nowy model rozwoju – **rozwój odpowiedzialny**, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników rozwojowych, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń. W nowym modelu rozwoju nie chodzi tylko o wielkość PKB, ale przede wszystkim o jego jakość oraz o postrzeganie procesów rozwojowych w kontekście ich znaczenia dla obywateli.

Oczekiwanym efektem realizacji **Strategii** będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Przyczyni się to do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej Unii Europejskiej. W konsekwencji nastąpi poprawa jakości życia obywateli, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia, podwyższającego kwalifikacje i kompetencje obywateli, wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy, poprawa dostępu do infrastruktury, zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli, satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

W sferze społecznej efekty realizacji **Strategii** to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz różnego rodzaju nierówności społecznych. Zakłada się, że odsetek osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zmaleje, zmniejszy się również rozwarstwienie dochodowe Polaków, wzmocni się kapitał społeczny i zwiększy się jego rola w kształtowaniu rozwoju.

Na szczeblu krajowym należy zwrócić uwagę na dokument: **Długotrwała Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności**. Jest to dokument o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym. Określa on główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno - gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem

zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego, zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 roku.

Celem głównym dokumentu ***Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*** jest poprawa jakości życia Polaków. Z diagnozy w dokumencie wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji), efektywności i sprawności państwa (efektywności). Wśród celów Strategia wymienia m.in.: wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, poprawę dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochronę i poprawę stanu środowiska, wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego i wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Istotnym dokumentem jest także „***Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030***”. Program został utworzony w celu realizacji Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 w zakresie włączenia społecznego. Jest dokumentem wdrożeniowym bezpośrednio odnoszącym się do realizacji ***Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*** w zakresie: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. *Celem głównym dokumentu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.* Cel ten jest tożsamy z celem wskazanym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Dla realizacji tego celu wskazano: zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem wśród dzieci i młodzieży, zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, zwiększenie integracji społecznej grup najbardziej zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezdomnych i migrantów.

Kolejnym programem, na który należy zwrócić uwagę jest: „***Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej***”. Jest on dokumentem o charakterze operacyjno - wdrożeniowym, służącym realizacji celów dotyczących rozwoju ekonomii społecznej wyznaczonych w ***Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*** oraz w strategiach zintegrowanych (m.in.: Strategia rozwoju kapitału ludzkiego, Strategia Rozwoju, Strategia rozwoju kapitału społecznego). Ponadto jest on również wyrazem uporządkowania kierunków interwencji publicznej i działań wpływających na możliwości wykorzystania aktywności podmiotów sektora ekonomii społecznej, w tym spółdzielni, jako instrumentu aktywnej polityki społecznej oraz polityki rozwoju społecznego i lokalnego. Cel główny programu brzmi: „Do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług społecznych”. Osiągnięcie celu głównego możliwe będzie dzięki realizacji następujących celów szczegółowych:

- 1) Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych.
- 2) Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 3) Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej na rynku.
- 4) Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej.

W obszarze polityki senioralnej na uwagę zasługuje ***Polityka społeczna wobec osób starszych 2030***, która została przyjęta uchwałą Nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 roku. Dokument przewiduje realizację szeregu działań wobec ogółu osób starszych w ramach następujących obszarów:

- 1) Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
- 2) Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.
- 3) Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.
- 4) Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
- 5) Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
- 6) Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.
- 7) Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Dodatkowo w ***Polityce społecznej wobec osób starszych 2030*** po raz pierwszy zaprojektowane zostały działania skierowane do niesamodzielnych osób starszych:

- 1) Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych.
- 2) Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgniacyjnych dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych.
- 3) Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym.
- 4) System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

Na szczególną uwagę należy zwrócić na **Strategię na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030** przyjętą Uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 roku. Dokument zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. *Celem głównym Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Działania wskazane w ramach poszczególnych obszarów umożliwią osobom z niepełnosprawnościami niezależne życie i pełny udział we wszystkich jego sferach, zapewniając im funkcjonowanie w społeczeństwie na zasadzie równości z innymi osobami.*

Przechodząc na szczebel wojewódzki - głównym dokumentem strategicznym jest **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030**. Dokument został przyjęty 18 lutego 2020 roku i jego realizatorem jest Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Celem głównym Strategii województwa jest: spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Natomiast cele strategiczne to: kompetencje przyszłości, inteligentna produktywność, kreatywna aktywność, mocne fundamenty. Według Strategii *Polityka rozwoju regionu powinna skoncentrować się na kształtowaniu umiejętności, które pozwolą mieszkańcom realizować swoje plany życiowe w województwie uczestnicząc jednocześnie w zmianach cywilizacyjnych, jakie wywoływane są przez rewolucję technologiczną. System tworzenia środowiska dla rozwoju kompetencji wymaga jednocześnie oferty nowoczesnych usług świadczonych przez profesjonalne organizacje. Cele przewidują:*

- a) wspieranie wykorzystania nowoczesnych technologii do wzrostu aktywności społecznej mieszkańców regionu;
- b) wspieranie inicjatyw służących rozwojowi indywidualnych zainteresowań, promocji i wsparcia jednostek utalentowanych;
- c) wspieranie rozwoju inicjatyw służących włączaniu społecznemu, budowaniu więzi społecznych w regionie, w tym międzypokoleniowych (szczególnie angażujące osoby starsze, młodzież, osoby z niepełnosprawnościami, mniejszości narodowe, rodziny nieaktywne mieszkające w małych społecznościach lokalnych);
- d) rozwój „banków inicjatyw” oraz platform wymiany dobrych praktyk wspierających integrację społeczną;
- e) rozwój programów aktywizujących mieszkańców regionu;
- f) wspieranie rozwoju infrastruktury sprzyjającej aktywizacji społecznej i pracy z rodziną (w tym grup zagrożonych wykluczeniem społecznym), przyjaznej i uwzględniającej potrzeby ludzi starszych, młodzieży, osób z niepełnosprawnościami;
- g) rozwój infrastruktury kultury, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz towarzyszącej infrastruktury zaplecza socjalnego;
- h) rozwój infrastruktury edukacyjnej (ośrodki wychowania przedszkolnego, szkoły, obszary edukacji ekologicznej);
- i) rozwój infrastruktury zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3.

Na szczeblu powiatu kluczowym dokumentem jest ***Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie Węgorzewskim na lata 2016-2023***, przyjęta uchwałą Nr XVIII/82/2016 Rady Powiatu w Węgorzewie z dnia 31 marca 2016 roku. Cele i kierunki działań koncentrują się w następujących kwestiach:

- 1) wsparcie osób wymagających opieki, w tym rozwój systemu pieczy zastępczej;
- 2) wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych (rozwój usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania, Rozwój oferty zajęć aktywizacyjnych i integracyjnych, likwidacja barier architektonicznych);
- 3) rozwój systemu pieczy zastępczej;
- 4) wsparcie dla osób doświadczających sytuacji kryzysowych (stworzenie diagnozy sytuacji osób doświadczających sytuacji kryzysowych, organizacja poradnictwa specjalistycznego, tworzenie ośrodków wsparcia dla osób doświadczających sytuacji kryzysowych, rozwój systemu mieszkań chronionych, rozwój współpracy służb na rzecz pomocy osobom doświadczających sytuacji kryzysowych, wsparcie finansowe i niefinansowe);
- 5) rozwój rynku pracy (wsparcie dla osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych, redukcja psychospołecznych skutków bezrobocia, rozwijanie kompleksowego systemu wsparcia dla osób bezrobotnych, rozwój sieci współpracy w zakresie wsparcia osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych);
- 6) rozwój ekonomii społecznej;
- 7) wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży (zwiększanie aktywności fizycznej dzieci i młodzieży);
- 8) profilaktyka uzależnień u dzieci i młodzieży;
- 9) rozwój wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży;
- 10) promocja pozytywnych zachowań i wzorców.

Obecnie trwają prace nad nową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie Węgorzewskim na kolejne lata, począwszy od roku 2024.

1.4. Monitoring strategii.

Monitoring strategii jest obserwacją realizacji celów strategicznych i realizacji programów operacyjnych wynikających z następnych faz programowania rozwoju. Monitoring realizacji strategii umożliwia: obserwację stanu zaawansowania projektów rozwojowych, umożliwiającą aktualną identyfikację problemów w ich realizacji, ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem określającym cele i działania do 2030 roku w zakresie problematyki społecznej, wymagającym okresowej aktualizacji do zmian zachodzących w otoczeniu jak i samym społeczeństwie.

Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę Gminy kończy pierwszy etap planowania. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych i społecznych. Strategia wymaga corocznego monitoringu.

Monitoring będzie przeprowadzany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budrach przy dużym udziale członków Zespołu do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Budry na lata 2023-2030.

1.5. Źródła finansowania.

Zidentyfikowane cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w gminie Budry wymagają odpowiednich źródeł finansowania. Źródła te można podzielić na cztery grupy:

- środki finansowe pochodzące z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy;
- środki finansowe pochodzące z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową;
- środki finansowe pochodzące ze źródeł organizacji pozarządowych;
- środki zewnętrzne.

Rozdział 2. Diagnoza sytuacji społecznej na terenie gminy Budry.

2.1. Podstawowe informacje o gminie.

Gmina Budry jest położona w północno - wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego w powiecie węgorzewskim, zajmuje obszar 17.497 km². Na jej terenie znajduje się 27 miejscowości zgrupowanych administracyjnie w 18 sołectwach.

Na długości 18 km gmina graniczy z Obwodem Kaliningradzkim, natomiast bezpośrednimi sąsiadami po stronie polskiej są gminy: Banie Mazurskie, Węgorzewo i Pozezdrze. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 650 Węgorzewo - Banie Mazurskie - Gołdap. Gmina Budry położona jest w niedalekiej odległości od dwóch ośrodków miejskich - Węgorzewo (13,37 km) i Gołdap (37,5 km).

Gmina Budry jest gminą rolniczą – 71% powierzchni stanowią grunty rolne, 25% – lasy. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 20 ha.

Położenie Gminy Budry w pow. węgorzewskim.
Źródło: www.powiatwegorzewski.pl

2.1.1. Demografia.

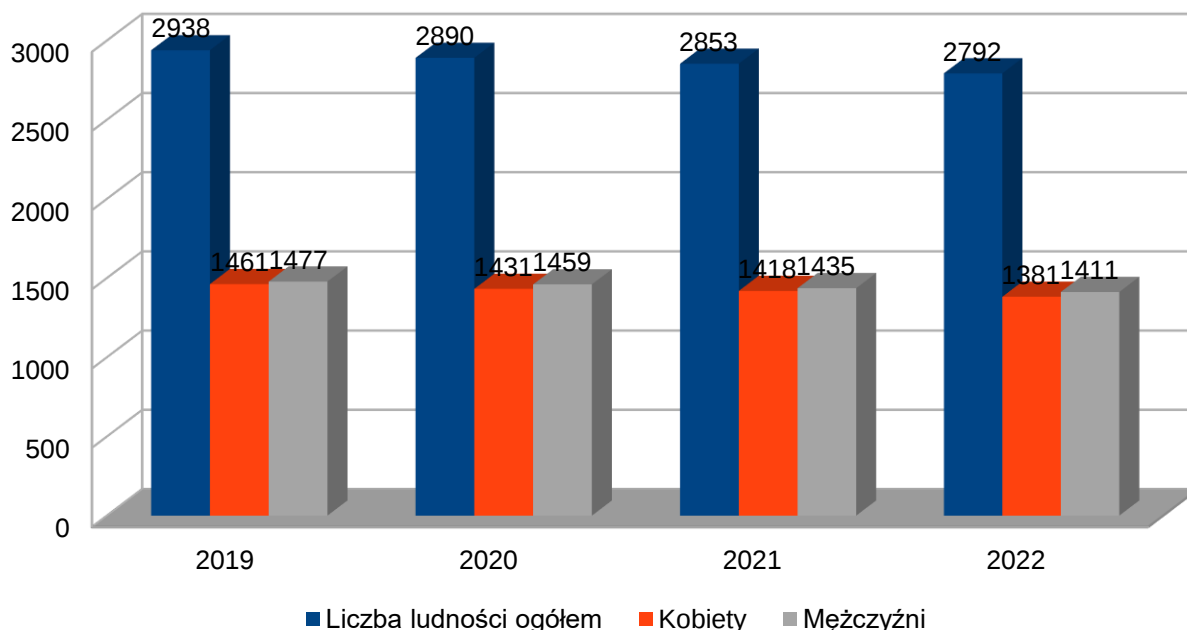
Gmina Budry na dzień 31 grudnia 2022 roku liczyła 2.792 mieszkańców (na podstawie danych Ewidencji Ludności) z czego 1.381 mieszkańców stanowiły kobiety a 1.411 mieszkańców stanowili mężczyźni. Ludność skupia się w 27 wsiach i osadach, z których najludniejsze to Budry liczące 366 mieszkańców i Ołownik – 370 mieszkańców.

Liczbę mieszkańców gminy w latach 2019 – 2022 przedstawiono za pomocą tabeli 1.

Tabela 1. Liczba ludności gminy.

Rok	Liczba ludności ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2019	2.938	1.461	1.477
2020	2.890	1.431	1.459
2021	2.853	1.418	1.435
2022	2.792	1.381	1.411

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów o stanie gminy za lata 2019-2022

Wykres 1: Liczba ludności gminy Budry w latach 2019-2022. Opracowanie własne.

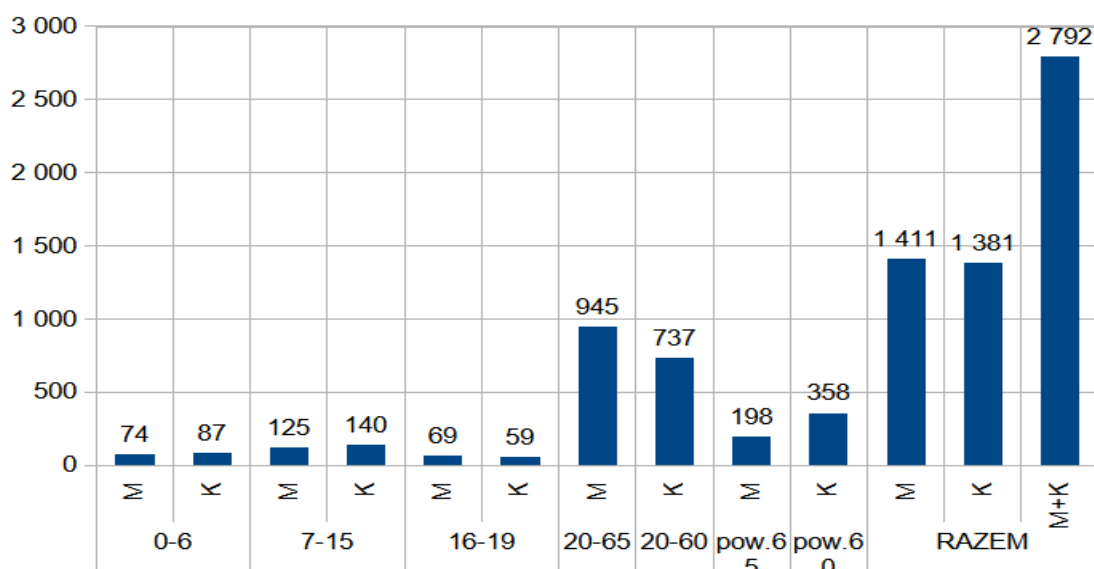
Na podstawie przedstawionych danych można zaobserwować znaczny spadek liczby mieszkańców gminy. Od roku 2019 widać spadek ludności z 2.938 aż do osiągający poziom 2.792 osób w roku 2022, tj. spadek o 146 osób. Zmiany liczby ludności wynikają przede wszystkim z ruchu naturalnego, migracji ludności oraz zgonów.

Strukturę wiekową mieszkańców gminy przedstawia tabela 2. Jak wynika z poniższych wyliczeń 60,24% populacji jest w wieku produkcyjnym. Jest to grupa mężczyzn w wieku 20-65 lat i kobiet w wieku 20-60 lat. Następną liczną grupą wiekową jest młodzież szkolna i dzieci w wieku szkolnym (7-19 lat), która stanowi 14,08%. Niewiele mniejszą grupą wiekową są osoby w wieku poprodukcyjnym, tj: powyżej 60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni, ponieważ stanowią 19,91 % mieszkańców gminy. Dzieci w wieku przedszkolnym stanowią grupę wielkości 5,77% ogółu mieszkańców.

Tabela 2. Struktura ludności według płci i wieku (stan na dzień 31.12.2022 r.).

Wiek	0-6		7-15		16-19		20-65	20-60	pow.65	pow. 60	Razem		
Płeć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M+K
Razem	74	87	125	140	69	59	945	737	198	358	1411	1381	2792

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ewidencja Ludności.

Wykres 2. Struktura ludności według płci i wieku. Opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionej wyżej analizy struktury wiekowej ludności, sytuacja gminy jest stosunkowo korzystna z punktu widzenia rozwoju gospodarczego oraz społecznego. Społeczeństwo gminy to głównie ludzie w wieku produkcyjnym i ludzie młodzi, którzy dopiero kształcą się i tacy którzy dopiero rozpoczęli pracę. Jeżeli zostaną zapewnione odpowiednie warunki do kształcenia i pracy, młodzi, aktywni ludzie zostaną w gminie i to od nich będzie zależała przyszłość.

Należy również zwrócić uwagę na tendencję uwidocznioną w ostatnich latach w ludności nie tylko gminy, ale nawet Europy. Jest to starzenie się społeczeństwa. Dlatego też istotnym zadaniem jest również zadbanie o dobro tej części społeczeństwa. Należy przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu tej grupy społecznej, aby mogli do późnej starości cieszyć się życiem.

Tabela 3. Liczba ludności wg wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego

Wiek/Lata	2019	2020	2021	2022
przedprodukcyjny	18,57%	18,86%	15,19%	17,30%
produkcyjny	59,71%	60,25%	65,95%	62,79%
poprodukcyjny	21,72%	20,89%	18,86%	19,91%

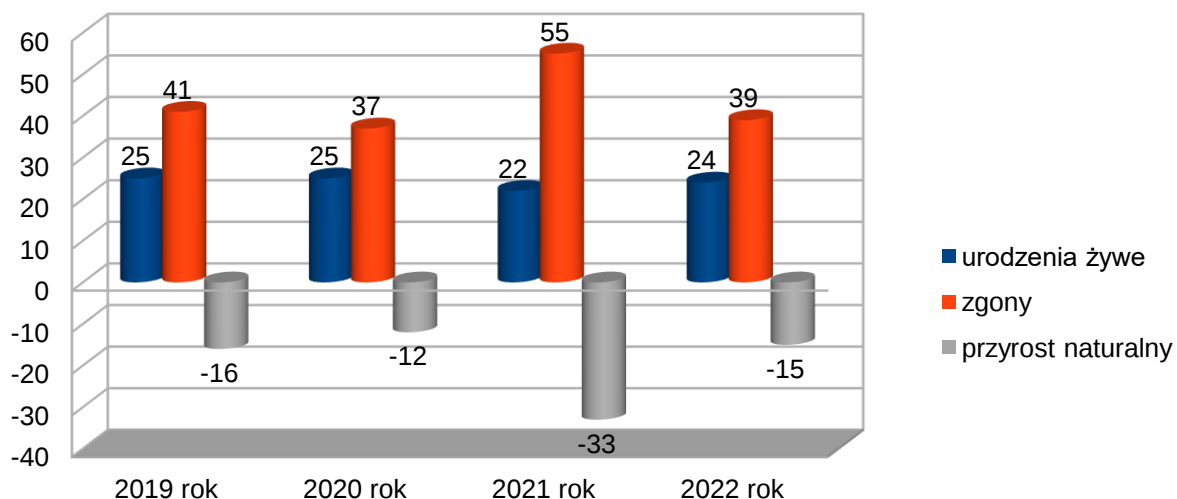
Źródło: opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej

Z powyższych danych widać, że spada liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co może być spowodowane spadkiem liczby urodzeń, migracją ludności do większych miast. Poziom wieku produkcyjnego na przestrzeni ostatnich czterech lat ulega większym wahaniom: początkowo wzrost z 59,71% w roku 2019 do 65,95% w roku 2021 a następnie spadek do 62,79% w 2022 roku. W tym okresie zaobserwowano wzrost migracji ludzi do większych miast w poszukiwaniu lepszych warunków życiowych. Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2019 roku wynosił on aż 21,72% mieszkańców gminy Budry a następnie uległ spadkowi w 2021 roku do poziomu 18,86% mieszkańców. Spadek spowodowany był licznymi zgonami w powyższej grupie związanymi z wiekiem, przewlekłymi chorobami oraz epidemią COVID-19. Od 2022 roku ponownie nastąpił wzrost do 19,91% ogółu mieszkańców, czyli prawie 1/5 ludności gminy. Jest to olbrzymia część społeczeństwa, która wymaga skupienia się na rozeznaniu ich potrzeb.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności.

	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Urodzenia żywe	25	25	22	24
Zgony ogółem	41	37	55	39
Przyrost naturalny	-16	-12	-33	-15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów o stanie gminy.

Wykres 3. Przyrost naturalny. Opracowanie własne na podstawie raportów o stanie gminy.

Przyrost naturalny w latach 2019 – 2022 wskazuje tendencję ujemną.

Tabela 5. Prognoza ludności do 2030 roku.

	2025	2030
Powiat węgorzewski	16.132	15.643
Gmina Budry	2.716	2.616

Źródło: Opracowanie Biura ds. pomocy i integracji społecznej Regionalnego Ośrodka Społecznej w Olsztynie.

Jak wynika z powyższych danych liczba ludności w kolejnych latach na terenie gminy Budry będzie stopniowo malała.

2.1.2. Bezrobocie.

Liczba osób bezrobotnych zmniejsza się nieznacznie z roku na rok i na koniec 2022 roku wynosiła 134 osoby.

Poziom bezrobocia jest bardzo ważnym problemem społecznym i gospodarczym gminy. Jego szczegółowej analizie dokonano w rozdziale **2.2.4. Rynek pracy i bezrobocie.**

2.1.3. Gospodarka.

Gmina Budry jest gminą typowo rolniczą, dlatego też wiąże się to z wykorzystaniem lokalnych zasobów naturalnych i opiera się głównie na rolnictwie i leśnictwie. Na terenie Gminy Budry funkcjonują małe jednoosobowe firmy działające w branży usługowej i handlowej, zarejestrowanych jest 66 podmiotów gospodarczych. Branża handlowa od wielu lat jest na stałym poziomie i działa w niej 5 firm, pod koniec 2022 roku zakończył działalność jeden ze sklepów działających na terenie gminy. Istniejące podmioty gospodarcze stanowią m.in. usługi leśne którymi zajmuje się 4 przedsiębiorców (firmy założone kilka lat wcześniej działają nadal). Usługi lekarsko-pielęgniarskie niezmiennie od lat prowadzone są przez 4 podmioty gospodarcze, 1 zakład stolarski oraz 5 podmiotów zapewniających usługi budowlane. Teren jest typowo rolniczy co stwarza bardzo dobre warunki dla tworzenia gospodarstw agroturystycznych. Piękne krajobrazy, czyste powietrze, lasy, ścieżki rowerowe, brak zakładów produkcyjnych przyciąga turystów a co za tym idzie liczba gospodarstw agroturystycznych zwiększa się z roku na rok.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze

<i>Status działalności gospodarczej</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>
AKTYWNY	67	56	60	66
WYKREŚLONY	90	89	97	99
ZAWIESZONY	15	14	19	16
SPÓŁKI CYWILNO- PRAWNE	2	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CEIDG.

Analizując podmioty gospodarcze w latach 2019-2022 zauważa się tendencję spadkową. Rok 2019 był rokiem o najwyższej liczbie aktywnych podmiotów gospodarczych, jednak w kolejnych latach pomimo mniejszej liczby podmiotów gospodarczych niż w 2019 roku tendencja jest rosnąca i rok 2022 jest praktycznie na tym samym poziomie co rok 2019. Zwiększa się natomiast liczba wykreślonych i zawieszonych podmiotów gospodarczych. Spółki cywilno-prawne są od wielu lat na stałym poziomie.

Aktywność gospodarcza mieszkańców gminy jest stosunkowo niewielka, choć zauważa się tendencję wzrostową, wynika to przede wszystkim z bardzo wysokich kosztów utrzymania firmy (koszty utrzymania pracownika, obsługa finansowa), niestabilność na rynku pracy oraz wyjazdy młodych osób do miast, które oferują więcej możliwości rozwojowych.

2.1.4. Trendy społeczno – gospodarcze.

Na podstawie różnych wskaźników charakteryzujących gminę Budry można wskazać pewne kierunki, które będą determinowały zjawiska zachodzące w gminie Budry.

Przyrost naturalny wskazuje tendencję malejącą. Analizując dane za okres od 2019 roku do 2020 roku urodzonych dzieci było 25 po czym w 2021 roku nastąpił spadek liczby urodzeń do 22 dzieci, a w 2022 roku urodziło się 24 dzieci, czyli nastąpił nie duży wzrost liczby urodzeń. Jednak biorąc pod uwagę lata 2019-2022 tendencja jest spadkowa. Przypuszczalną przyczyną takiego stanu jest ucieczka młodych ludzi do miast w celu poszukiwania źródeł utrzymania. Wysokie koszty utrzymania dziecka, brak komunikacji, brak możliwości zatrudnienia, przekwalifikowania zawodowego oraz brak mieszkań są przyczyną spadku urodzeń.

Liczba zgonów w latach 2019-2022 miała tendencję spadkową. Ilość zgonów w 2019 roku wynosiła 41, w 2020 roku spadła do 37 osób. W kolejnym roku 2021 nastąpił wzrost liczby zgonów

do 55 osób, co prawdopodobnie wynikało z dużej ilości zachorowań na COVID-19. W 2022 roku zmarło 39 osób, czyli znaczący spadek. Podsumowując: lata 2019-2022 tendencja malejąca.

Oceniając strukturę wieku ludności zamieszkałej na terenie gminy można zaobserwować spadek osób w wieku produkcyjnym i wzrost wieku poprodukcyjnego. W 2022 roku zanotowano 1810 osób w wieku produkcyjnym i 556 w poprodukcyjnym. W porównaniu do lat ubiegłych liczba osób w wieku produkcyjnym maleje a w wieku poprodukcyjnym wzrasta. Analizując powyższe dane społeczeństwo gminy starzeje się, w przyszłości może zwiększyć to liczbę podopiecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach, zwiększy się liczba usług opiekuńczych jak również zwiększy się liczba osób umieszczanych w Domach Pomocy Społecznej. Cała nadzieja w osobach młodych.

Sytuacja w sektorze rolnym będzie się zmieniać. Obecna polityka państwa stawia na rozwój dużych gospodarstw, co pociągnie za sobą likwidację mniejszych, a tym samym część osób będzie musiała znaleźć zatrudnienie poza rolnictwem.

Wzrost gospodarczy może mieć wpływ na powstanie nowych miejsc pracy, zwiększenie liczby pracujących, zmniejszenie bezrobocia. Dla gminy oznaczać to będzie wzrost dochodów.

2.1.5. System pomocy społecznej w gminie.

Głównym realizatorem pomocy społecznej państwa na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS). Jego celem jest skuteczne wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. GOPS wykonuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej w ramach zadań zleconych i własnych, z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz o zatrudnieniu socjalnym, ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Podstawę urzeczywistnienia koncepcji rozwiązań problemów mieszkańców gminy stanowi:

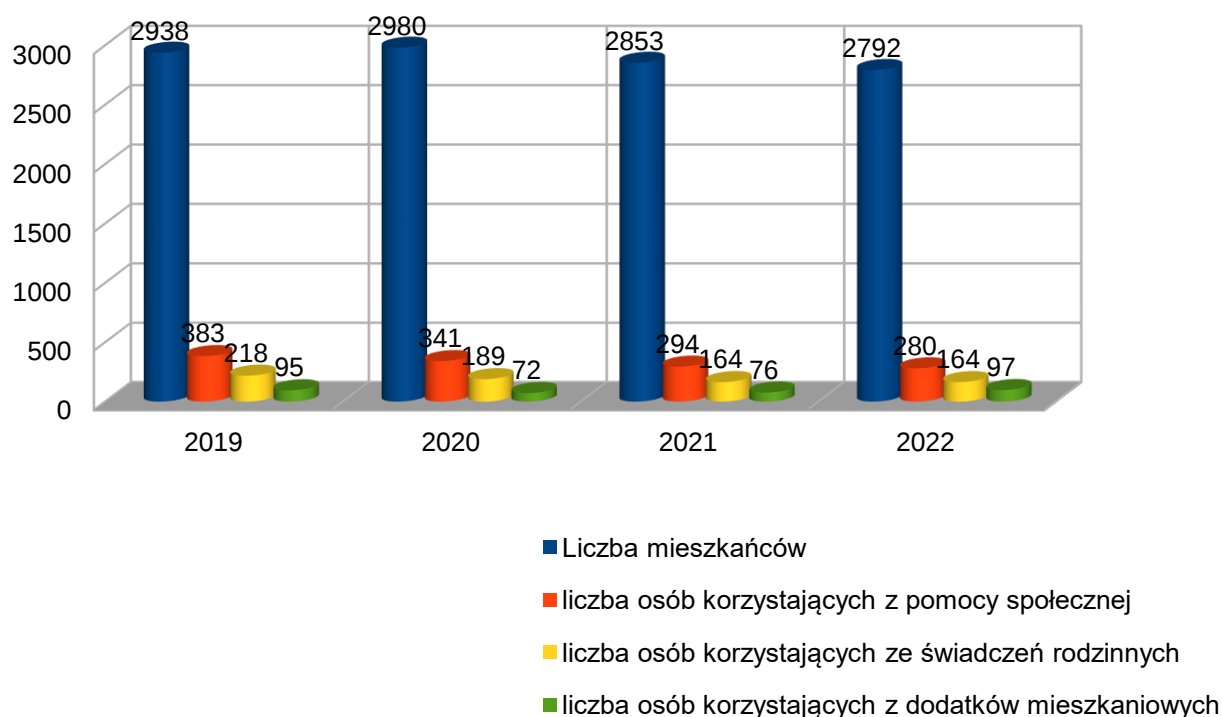
- rozpoznanie środowisk, które najczęściej rodzą zapotrzebowanie na pomoc przez wykwalifikowanych pracowników socjalnych,
- współpraca z lokalnymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej i polityki społecznej.

Z różnych form pomocy społecznej, w ramach zadań własnych i zleconych, bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania, ze świadczeń pieniężnych w 2022 roku korzystało 102 rodzin. W rodzinach tych zamieszkiwało 280 osób. Z dodatków mieszkaniowych korzystało 119 rodzin. Natomiast ze świadczeń rodzinnych na dzień 31 grudnia 2022 roku korzystało 102 rodzin. Szczegółowe dane dotyczące udziału osób korzystających z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i dodatków mieszkaniowych w poszczególnych latach umieszczono poniżej:

Tabela 7. Liczba osób korzystających z różnych form pomocy.

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Udział % do ogółu mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych	Udział % do ogółu mieszkańców	Liczba osób korzystających z dodatków mieszkaniowych	Udział % do ogółu mieszkańców
2019	2938	383	13,04	218	7,42	95	3,14
2020	2980	341	11,69	189	6,48	72	2,27
2021	2853	294	21,99	164	5,75	76	2,6
2022	2792	280	10,30	164	5,87	97	3,47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry

Wykres 4. Liczba osób korzystających z różnych form pomocy. Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry.

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach za 2022 rok osoby korzystające z pomocy społecznej stanowią 10,03% mieszkańców gminy (w 2019 r. 13,04% - nastąpił wzrost liczby osób korzystających z pomocy o 3,01%), zaś z pomocy w formie dodatków mieszkaniowych korzysta 3,47% mieszkańców (w 2019 r. – 3,14% - spadek o 0,33%). Świadczeniami rodzinnymi objęto 5,87% mieszkańców (w 2019 r. – 7,42% - spadek o 1,55%).

Zauważalne jest zjawisko, iż mimo zmniejszającej się liczby osób korzystających z pomocy społecznej wydatki na pomoc społeczną nie ulega większej zmianie. Przyczyną tego zjawiska jest system prawny, który sukcesywnie zwiększa wysokość obligatoryjnych świadczeń socjalnych. Wydatki jakie ponoszone są na świadczenia pomocy społecznej zostaną przedstawione w dalszej części rozdziału.

Tabela 8. Świadczenia przyznane przez GOPS Budry w latach 2019 – 2022

Wyszczególnienie	Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania).	2019	227	133	383
	2020	192	120	341
	2021	152	109	294
	2022	155	102	280

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry.

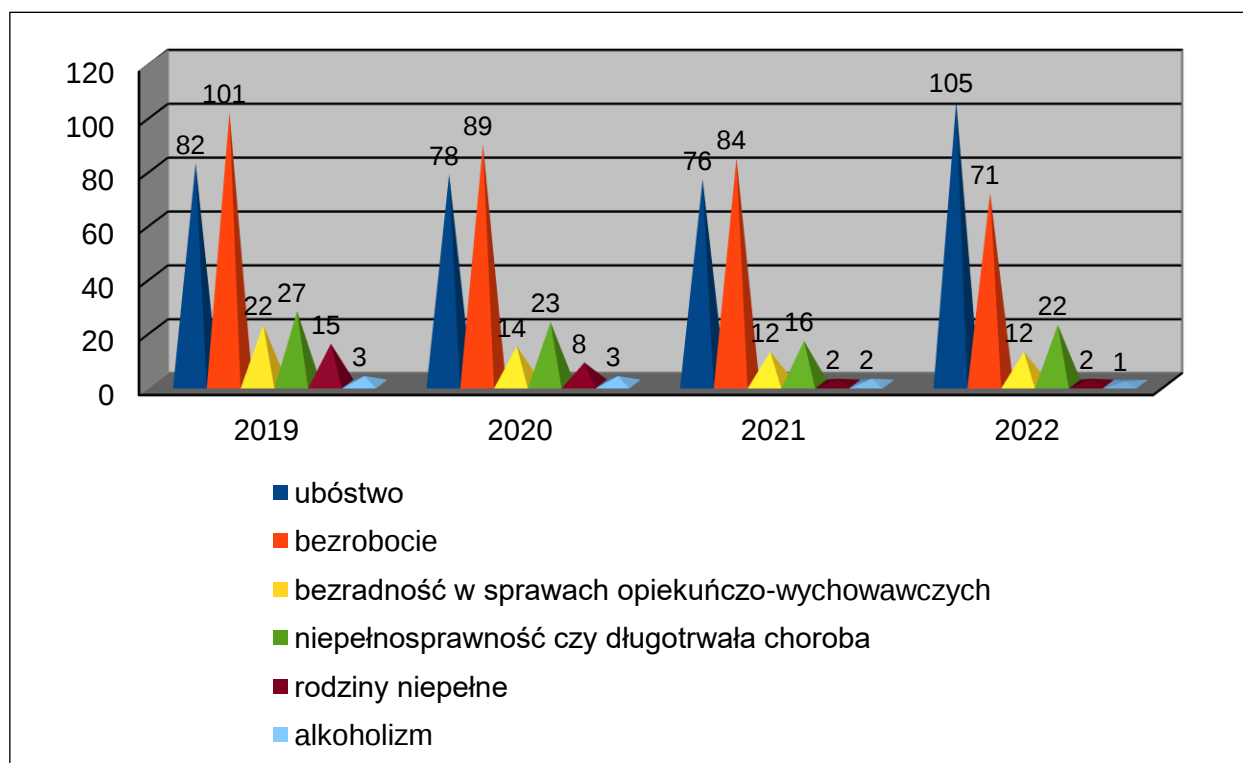
Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku spowodowała przeniesienie niektórych zadań do zakresu świadczeń rodzinnych. Takie kategorie zadań jak: zasiłki rodzinne, zasiłki pielęgnacyjne i wychowawcze od 1 maja 2004 roku realizowane są w oparciu o przepisy ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Zauważalne jest zjawisko zmniejszania się liczby osób, którym przyznano świadczenia w ramach zadań własnych gminy – od 227 osób w 2019 roku do 155 osób w 2022 roku. Wynikiem tak dużego spadku liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej było spowodowane zwiększoną migracją w celach zarobkowych za granicę w 2021 roku, pobieraniem żywności dostarczanej przez Bank Żywności w ramach programu „FEAD - pomoc najuboższym rodzinom Unii Europejskiej” oraz większej oferty zatrudnienia subsydiowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Węgorzewie. Natomiast liczba rodzin w 2019 roku wynosiła 133 i zmalała o 31 rodzin w 2022 roku. Spadek rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest efektem wzrostu najniższego wynagrodzenia i mniej rodzin kwalifikując się do udzielenia pomocy z powodu przekroczenia kryterium dochodowego.

Tabela 9. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

Rok	Ubóstwo (liczba rodzin)	Bezrobocie (liczba rodzin)	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (liczba rodzin)	Niepelnosprawność i długotrwała choroba (liczba rodzin)	Rodziny niepełne	Alkoholizm
2019	82	101	22	27	15	3
2020	78	89	14	23	8	3
2021	76	84	12	16	2	2
2022	105	71	12	22	2	1

Źródło: opracowanie własne GOPS Budry.

Wykres 5. Powody przyznawania pomocy. Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry

Analizując przyczyny trudnej sytuacji życiowej stwierdza się, że bezrobocie, które dotyka osoby i rodziny, jest najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej. Zjawiskiem pozytywnym jest spadek rodzin korzystających ze wsparcia finansowego (od 133 w 2019 roku do 102 rodzin w 2022 roku), co jest efektem migracji z miejsca zamieszkania oraz poprawą warunków finansowych. W dalszej kolejności to rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu:

- ubóstwo,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- niepełnosprawności i długotrwała choroba,
- rodziny niepełne,
- alkoholizm.

Tabela 10. Rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2019 – 2022 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczych z uwzględnieniem rodzin niepełnych.

Lata	Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	w tym rodziny niepełne	
		ilość	%
2019	22	15	68,18
2020	14	8	57,14
2021	12	2	52,50
2022	12	2	16,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry.

Widocznym problemem jest liczba osób samotnie wychowujących dziecko, pozostających w stanie wolnym. I chociaż można tę tendencję odczytać jako przejaw emancypacji kobiet, to jednak dla fachowo pomagających takie zjawisko ma jeden wspólny mianownik, który nazywa się „rodzina niepełna”, a pozbawienie dzieci podczas procesu wychowania jednoczesnej obecności obojga rodziców skutkuje nierzadko pewnymi problemami psychosocjalnymi. Można wnioskować, że dla fachowo pomagających przybędzie obowiązków pedagogicznych wobec tych dzieci i młodzieży. Powiększy się też liczba dorosłych, którzy dopiero po kilku lub kilkunastu latach zjawiają się w poradniach i przychodniach zdrowia psychicznego, gdyż w dzieciństwie czegoś ważnego im zabrakło, a mówiąc ściślej: zabrakło optymalnych warunków do uformowania własnej osobowości.

Tabela 11. Rodziny wielodzietne objęte pomocą socjalną w latach 2019 – 2022.

Lata	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej			Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych		
	Razem	w tym rodziny wielodzietne	%	Razem	w tym rodziny wielodzietne	%
2019	133	8	6,02	218	20	9,17
2020	120	9	7,5	189	20	10,58
2021	109	4	3,67	167	16	9,58
2022	102	2	1,96	164	18	9,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry.

Według ustawy o pomocy społecznej za rodzinę wielodzietną uważa się rodzinę, gdzie występuje 4 i więcej dzieci. Ustawa o pomocy społecznej nie ma w swoim katalogu pojęcia wielodzietności. Definicję rodziny wielodzietnej zawiera natomiast Ustawa o świadczeniach rodzinnych, według której rodziną wielodzietną nazywamy taką rodzinę, w której wychowuje się co najmniej troje dzieci mających prawo do zasiłku rodzinnego.

W roku 2006 ustawa o świadczeniach rodzinnych wprowadziła nowe świadczenie – dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, który przysługuje na trzecie i każde następne dziecko uprawnione do zasiłku rodzinnego. Wyniki uzyskane na podstawie analizy rodzin objętych pomocą, w tym wielodzietnych wskazują, że spośród ogólnej liczby rodzin korzystających ze wsparcia socjalnego ponad 6,02 % stanowią rodziny wielodzietne. Najmniej rodzin wielodzietnych korzystało z pomocy społecznej w 2021 r. (9,58%) i w każdym kolejnym roku nieznacznie wzrastała.

Tabela 12. Zestawienie kosztów dożywiania oraz źródło finansowania zakupionych posiłków dla dzieci i młodzieży oraz osób ubogich w latach 2019 – 2022.

Rok	Liczba osób korzystających z dożywiania	Ilość wydanych posiłków	Średni koszt jednego posiłku w zł.	Źródło finansowania				
				Ogółem koszt w zł	w tym dotacja Wojewody w zł	%	w tym środki własne w zł	%
2019	101	13.432	7,03	121.452	72.871	60	49.000	40
2020	83	4.280	8,60	75.000	45.000	60	49.000	40
2021	49	3.942	9,20	58.130	34.878	60	59.875	40
2022	48	5.956	10,89	110.476	88.381	80	22.095	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry.

Najbardziej pilną potrzebą jest z pewnością zapewnienie posiłku tym dzieciom, które nie mają go w domu lub zjadają posiłek niepełnowartościowy. Dożywianie dzieci w postaci jednego gorącego posiłku (obiad) w szkołach na terenie gminy odbywa się poprzez zakupienie posiłków i dowożenie do dwóch szkół na terenie gminy tj. Zespół Szkolno- Przedszkolny w Budrach z siedzibą w Więckach i Szkoła Podstawowa w Sobiechach. Natomiast uczniom szkół ponadgimnazjalnym zamieszkałym w internatach na terenie innych gmin opłacany jest jeden gorący posiłek (obiad).

Wsparciem dla samorządów w zakresie dożywiania są środki rządowe. W 2019 roku do 2021 roku dotacja Wojewody wyniosła 60% ogólnych wydatków a w 2022 roku wynosiła 80%. Odpowiednio udział środków własnych gminy wynosił w 2019 roku do 2021 roku 40%, a w 2022 roku tylko 20%. Liczba korzystających z dożywiania w okresie ostatnich czterech lat systematycznie zmniejszała się. W 2019 roku z bezpłatnego dożywiania korzystało 101 osób, w 2020 roku spadła do 83, w 2021 roku do 49 a w 2022 roku wynosiła 48.

Tendencja spadkowa liczby osób korzystających z dożywiania jest wynikiem tzw. niżu demograficznego oraz słabym zainteresowaniem tą formą pomocy przez uczniów.

W gminie Budry realizowana jest pomoc materialna dla uczniów w ramach: pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym jest udzielana w dwóch formach:

a/ stypendia szkolne:

Uprawnieni do otrzymywania stypendium szkolnego są uczniowie szkół, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. W szczególności, gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała ciężka choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, alkoholizm, a także gdy rodzina jest niepełna a także osoby znajdujące się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego.

b/ zasiłki szkolne:

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego. O zasiłek szkolny można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia uzasadniającego przyznanie tego zasiłku.

Opisana forma pomocy realizowana jest z dotacji celowej budżetu państwa oraz ze środków własnych. Zakres pomocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Forma pomocy materialnej dla uczniów.

Lp.	Forma pomocy	Liczba uczniów objętych pomocą	Ogółem kwota przyznanej pomocy (w zł)
Rok szkolny 2019/2020			
1	Stypendium	43	55.649
2	Zasiłki szkolne	2	1.200

Rok szkolny 2020/2021			
1	Stypendium	33	44.693
2	Zasiłki szkolne	1	620
Rok szkolny 2021/2022			
1	Stypendium	23	36.515
2	Zasiłki szkolne	6	3.720

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry.

Na podstawie powyższych danych stwierdza się, iż coraz mniej uczniów korzysta z pomocy w formie stypendium szkolnego. Analizując powyższe lata, należy zauważyć, że najwięcej uczniów korzystało z pomocy w roku szkolnym 2019/2020. Stypendium otrzymało 43 uczniów, które zostało wypłacone na łączną kwotę w wysokości 55.649 złotych. W roku szkolny 2021/2022 widać wyraźny spadek osób pobierających stypendium. Pomocą objęto 33 uczniów na kwotę 44.693 złotych. W roku szkolnym 2021/2022 ze stypendium skorzystało 23 uczniów, zaś kwota pomocy wyniosła 36.515 złotych.

W porównaniu ze stypendium zasiłków szkolnych było znacznie mniej. W roku szkolnym z zasiłków szkolnych skorzystało 2 uczniów na łączną kwotę 1.200 złotych, w roku 2020/2021 objęto pomocą 1 ucznia i wypłacono mu 620 złotych, natomiast w kolejnym roku szkolnym skorzystało 6 uczniów na łączną kwotę 3.720 złotych.

W ramach przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pobudzeniu aktywności społecznej podejmowane są różne działania profilaktyczne polegające na organizacji czasu wolnego.

Działalność kulturalna w gminie opiera się na pracy Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej w Budrach, które zapewniają dzieciom udział w zajęciach i kołach zainteresowań oraz pracy w świetlicach w Ołowniku i Budzewie. W świetlicach zapewniona jest opieka po zajęciach szkolnych poprzez opiekunkę, rodziców, czy radną gminy Budry. Oprócz zajęć stałych organizowane są dla dzieci i młodzieży imprezy okolicznościowe, rozrywki sportowo-rekreacyjne i dyskoteki. Część świetlic wykorzystywana jest także przez Koła Gospodyń Wiejskich. Zauważa się jednak, iż w wymienionych świetlicach brak zajęć specjalistycznych, rozwijających zainteresowania z powodu niewystarczających środków finansowych instytucji kultury.

Na potrzeby imprez sportowych i rekreacyjno – sportowych wykorzystuje się ogólnodostępne boiska gminne do siatkówki i piłki nożnej: w Budrach i w Więckach, a także boiska gminne przy świetlicach. W miejscowościach: Więcki oraz Ołownik utworzono siłownię zewnętrzną.

Mając na uwadze potrzeby środowiska, gmina zapewniła miejsca dla dzieci na zabawy rekreacyjne – zostały wybudowane place zabaw: w Budrach, Olszewie Węgorzewskim, Ołowniku, Sobiechach, Woli oraz Dąbrówce. W gminie Budry są opracowane formy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Tabela 14. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

Realizator	Działania
Gminna Biblioteka Publiczna w Budrach	- cykliczne spotkania z książką - projekt „Mała książka - Wielki człowiek ” - projekt „ Para – buch! Książka w ruch! ” - konkurs recytatorski „Wiosenny Koncert Poezji” - akcja „Narodowe czytanie”

Gminny Ośrodek Kultury w Budrach	- koncerty charytatywne- konkursy plastyczne - rajdy rowerowe - Organizowanie cyklicznych imprez (m.in. Fest Galówka, Dożynki, Kiermasz Mikołajkowy, Wakacyjny Festyn Rodzinny w Budrach oraz w Ołowniku) - Młyn w Budrach (udostępnianie muzeum zwiedzającym, zajęcia ceramiczne, plastyczne, kulinarne, rzemieślnicze) - organizacja konkursów - polsko-ukraińskie spotkanie opłatkowe - Regionalne Przeglądy Kolęd i Pastorałek - Ferie zimowe z GOK-iem (warsztaty malarskie, mydlarskie, plastyczno – techniczne, wyobraźni – 3D, Bajkoland, bilard, wyjazd do kina, turniej tenisa stołowego, Mazurskie Warsztaty Komunalne Eko – Reko) - Bal Karnawałowy - Przetwórcze Letnie Półkolonie - współpraca z Klubem Seniora (spotkania dzieci z seniorami wspólne gotowanie, gry i zabawy) - organizowanie imprez sportowych
Urząd Gminy Budry oraz Stowarzyszenie „Dzikie Mazury”	- Rajd rowerowy „Poznajemy Gminę Budry”
Indywidualna Praktyka Lekarza Rodzinnego Stanisław Woźniak	- Publiczny Bieg Bociana(ostania edycja w 2019r.)
Świetlice wiejskie: Ołownik Budzewo	- warsztaty makijażu - zajęcia kulinarne (lepienie pierogów, wyrób makaronów, pieczenie ciast itp.) - warsztaty plastyczne , edukacyjne - organizowanie wycieczek (bajkoland, wyjazd do kina) - Festyn rodzinny w Ołowniku - gry, zabawy na świeżym powietrzu - udział w projektach - zajęcia artystyczne (Zespół Force Fire) - pikniki, spotkania i imprezy okolicznościowe, - spotkania okolicznościowe we współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich - wycieczki do Młyna w Budrach (zajęcia rzemieślnicze I warsztaty rękodzielnicze) -warsztaty krawieckie - organizowanie zajęć dla mieszkańców: (warsztaty makijażu, zajęcia kulinarne, zajęcia plastyczne, zajęcia edukacyjne) - organizowanie wycieczek
Sołectwo Budzewo	- festyn rodzinny - spektakl Misterium Męki Pańskiej (ostania edycja 2019r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry.

2.2. Źródła podstawowych problemów społecznych i ich identyfikacja.

2.2.1. Sytuacja mieszkaniowa.

Tabela 15. Sytuacja mieszkaniowa gminy – zasób komunalny.

Rok	Liczba lokali mieszkalnych ogółem	Liczba lokali mieszkalnych- zasoby gminy
2019	704	23
2020	704	21
2021	706	21
2022	708	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Budry.

Na terenie Gminy Budry w latach 2019-2022 występowało 704 lokali mieszkalnych, z czego w 2019 roku do zasobów gminy należało 23 lokale, zaś w 2020 roku liczba zmniejszyła się do 21. W roku 2021 liczba lokali wzrosła do 706, a w 2022 roku było już 708 lokali mieszkalnych ogółem. Tabela ukazuje, że w latach 2021-2022 do zasobów gminy należało 21 lokali mieszkalnych.

Tabela 16. Sytuacja mieszkaniowa gminy – zasób komunalny z uwzględnieniem stanu technicznego.

Rok	Razem liczba lokali	Stan techniczny lokali		
		dobry	średni	zły
2019	23	6	14	3
2020	21	4	14	3
2021	21	4	14	3
2022	21	4	14	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Budry.

Gmina Budry w 2019 roku posiadała w swoich zasobach 23 lokale komunalne, które odznaczały się różnymi stanami technicznymi. W stanie dobrym było 6 lokali, 14 posiadało średni stan, zaś kolejne 3 miało zły stan. W latach 2020-2022 występowało 21 lokali komunalnych. W dobrym stanie znajdowały się 4 lokale, w średnim 14, a pozostałe 3 lokale określono jako zły stan techniczny.

Tabela 17. Wykorzystanie budżetu z przeznaczeniem na dodatki mieszkaniowe

Lata	Liczba świadczeń	Kwota
2019	243	44. 491, 84
2020	143	33. 351, 84
2021	203	46. 159, 91
2022	199	56. 715, 13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Budry.

Świadczeniobiorcami są od lat te same rodziny, których dochody są niewystarczające na utrzymanie mieszkania. Wydatki na tę formę pomocy w roku 2019 wyniosły 44.491,84 złotych, z czego wypłacono 243 świadczenia. W 2020 roku gmina Budry na ten cel przeznaczyła kwotę 33.351,84 złotych wydatkowaną na 143 dodatki mieszkaniowe. W 2013 roku wypłacono 203 dodatki

na ogólną kwotę 46.159,91 złotych, zaś w 2022 roku zrealizowano 199 dodatków na kwotę 56.715,13. Środki finansowe na realizację powyższego zadania pochodzą ze środków własnych gminy. Strukturę wykorzystania budżetu z przeznaczeniem na dodatki mieszkaniowe obrazuje tabela 17.

2.2.2. System opieki zdrowotnej.

W dziedzinie ochrony zdrowia funkcjonują 3 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej:

- a) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „WADEM”,
- b) Indywidualna Praktyka Położnicza,
- c) Kontraktowa Praktyka Lekarza Rodzinnego,

Zakłady te obsługują nie tylko mieszkańców gminy Budry, ale także ludność okolicznych miejscowości leżących na terenie gminy Banie Mazurskie i Węgorzewo. Część mieszkańców korzysta z usług medycznych świadczonych przez Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie (Miasto i Gmina Węgorzewo).

Oprócz codziennych świadczeń medycznych do zadań Zakładów Opieki Zdrowotnej należy między innymi profilaktyka i edukacja zdrowotna. Opieką pielęgniarską objęci są uczniowie w szkołach na terenie gminy Budry. Specjalistyczną opiekę zdrowotną świadczą lekarze z placówek powiatowych i wojewódzkich.

Bardzo ważnym problemem jest ochrona zdrowia rolników i domowników pracujących w gospodarstwach rolnych. Zdarzeniami najczęściej powodującymi wypadki są:

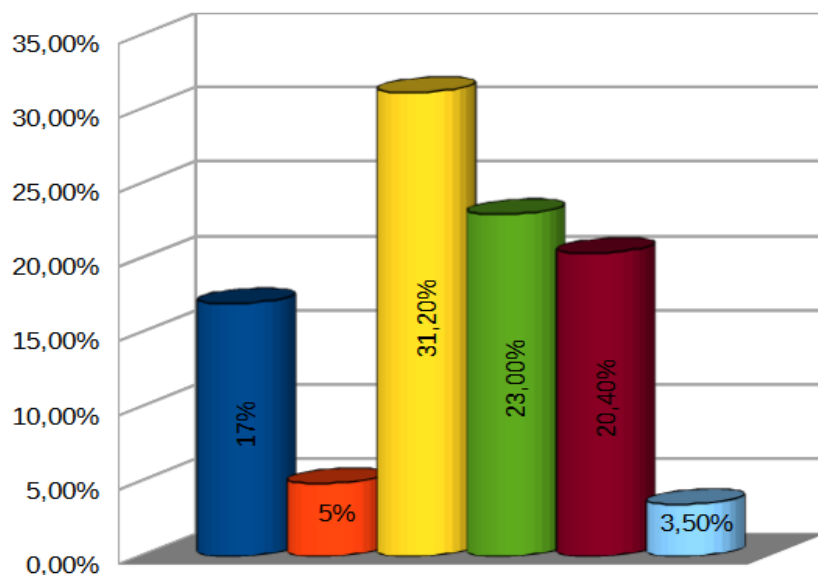
- upadek osób,
- uderzenie, przygniecenie,
- zetknięcie się z ostrymi narzędziami rolniczymi lub innymi ostrymi przedmiotami,
- upadek przedmiotów,
- inne zdarzenia.

Ważną i celową sprawą staje się zwrócenie rolnikom uwagi na zagrożenia w gospodarstwach rolnych i podkreślenie wagi problemów związanych z ochroną ich życia i zdrowia.

2.2.3. Edukacja i opieka nad dzieckiem.

Poziom wykształcenia mieszkańców gminy nie jest wysoki i wynosi:

- a) 17 % wyższe
- b) 5 % policealne
- c) 31,20 % średnie
- d) 23 % zasadniczo zawodowe
- e) 20,4 % podstawowe
- f) 3,5 % niepełne podstawowe

Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców. Opracowanie własne na danych uzyskanych z Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 roku.

Na terenie Gminy Budry prowadzone są dwie Szkoły Podstawowe: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Więckach i Szkoła Podstawowa w Sobiechach.

W poniższej tabeli zestawiono dane z 2019 i 2022 roku. Z ich analizy wynika, że liczba uczniów ulega zmniejszeniu. Spadek ten dotyczy ilości uczniów we wszystkich rodzajach szkół. Wynika on przede wszystkim ze spadku przyrostu naturalnego.

Tabela 18. Liczba uczniów w Gminie Budry.

Nazwa szkoły	Liczba uczniów			
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Zespół Szkolno-Przedszkolny Więckach	90	97	93	90
Szkoła Podstawowa w Sobiechach	95	94	84	86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych ze szkół.

Na terenie gminy Budry prowadzone jest jedno przedszkole. Natomiast wychowanie przedszkolne prowadzone jest tylko w klasach „O” w szkołach podstawowych. Zajęcia pozalekcyjne prowadzone są w różnych kołach zainteresowań.

Tabela 19. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Nazwa działania	Opis	Organizator	Liczba uczestniczących dzieci
Koła zainteresowań	SKS- sportowe	Zespół Szkolno-Przedszkolny Więcki	30
	Szachy		
Zajęcia pozalekcyjne	Rozwijanie logicznego myślenia	Zespół Szkolno-Przedszkolny Więcki	20
Inne zajęcia rozwijające	Zajęcia językowe	Szkoła Podstawowa w Sobiechach	70
	Szachy		

zainteresowanie	Przedmiotowe		
	Czytelnicze		
	Przyrodnicze	Zespół Szkolno-Przedszkolny Więcki	12
Zajęcia w ramach realizacji programów	Tworzenie własnych sadzonek i flanców, sadzenie na grządce	Zespół Szkolno-Przedszkolny Więcki	16
Wycieczki rowerowe	Dwa razy w roku na jesień i wiosnę po terenie gminy	Zespół Szkolno-Przedszkolny Więcki	35
Nocki w szkole	Gry i zabawy integracyjne, gry planszowe wspólnie z rodzicami	Zespół Szkolno-Przedszkolny Więcki	38
Wycieczki	Bieszczady, Warszawa, basen w Mikołajkach	Zespół Szkolno-Przedszkolny Więcki	40
Wyjazdy	Kino, „Gwarek”, Rejs statkiem: okolice Giżycka	Zespół Szkolno-Przedszkolny Więcki	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze szkół

2.2.3.1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U z 2023 r. poz. 1426 ze zm.) powstała „Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami”.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców, a obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców i jest sprawowana w formie:

➤ **RODZINNEJ**

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

Rodziny zastępcze:

- a) spokrewniona,
- b) niezawodowa,
- c) zawodowa,

Rodzinne domy dziecka.

➤ INSTYTUCJONALNEJ

W tym przypadku **piecza sprawowana jest przez określone instytucje**, które według przepisów tworzą system pieczy zastępczej.

Zadania w ramach zastępczej pieczy instytucjonalnej realizują poniższe instytucje:

- a) Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- b) Placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- c) Interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Tabela 20. Opieka nad dzieckiem i rodziną

Lata	2019	2020	2021	2022
Liczba spraw dotyczących ograniczenia zawieszenia i pozbawienia opieki rodzicielskiej	0	0	2	1
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0	0
Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Węgorzewskim, które objęły opieką dzieci z terenu Gminy Budry	3	2	2	1
Liczba dzieci z terenu Gminy Budry umieszczonych w rodzinach zastępczych	3	2	2	1
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	0	0	0	0
Liczba dzieci adoptowanych	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Węgorzewie.

2.2.3.2. Asystent rodziny.

Na szczególną uwagę zasługuje forma pomocy, jaką jest wsparcie asystenta rodziny. Asystent rodziny współpracuje z rodziną wymagającą wsparcia. Pomoc ta uwzględnia zarówno potrzeby rodzin jak i gotowość do realnego współdziałania. Indywidualna pomoc służy przede wszystkim rozwiązywaniu konkretnych problemów podopiecznego, wzbudzaniu w nim wiary w swoje możliwości oraz motywowanie do podejmowania działań do tej pory uznawanych przez niego za niemożliwe. Zadaniem asystenta jest przede wszystkim wskazanie osobom zagrożonym marginalizacją możliwości podejmowania sprawczych działań, zwiększenie poczucia wpływu na swoje życie oraz podwyższenie samooceny.

Główną metodą pracy asystenta jest podążanie za podopiecznym i selektywne wspieranie jego realnych dążeń. Dobre relacje z rodziną są wówczas, gdy asystent jest przewodnikiem i szanowanym doradcą, a nie „chłopcem na posyłki” czy też jedyną osobą, której zależy na integracji rodziny.

Tabela 21. Liczba rodzin objęta wsparciem Asystenta Rodziny.

ROK	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin objętych wsparciem na terenie gminy Budry	7	0	1	2
Liczba zatrudnionych asystentów rodzinnych na terenie gminy Budry	1	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne.

2.2.3. System opieki nad osobami starszymi na terenie Gminy Budry.

Podjęcie tematu problemów osób starszych jest uzasadnione, ponieważ starzenie się społeczeństwa ma decydujący wpływ na poziom życia ludzi starszych i ich postrzeganie przez pozostałe grupy społeczne. Prognozy demograficzne wskazują, że w kolejnych latach procent osób w starszym wieku w całej populacji będzie systematycznie wzrastać.

Tabela 22. Trwanie życia do 2030 roku – prognoza

Wyszczególnienie		Rok 2025	Rok 2030	Rok 2040	Rok 2050
Trwanie życia	ogółem	76,79	79,717	81,11	82,97
	mężczyźni	75,71	75,16	77,64	79,42
	kobiety	77,86	83,18	84,57	85,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Zmiany związane z wiekiem prowadzą do ograniczenia samodzielności, utraty poczucia bezpieczeństwa i wynikającej z niej niemożności podejmowania samodzielnych decyzji. Zawęża się własny horyzont patrzenia na świat, zmniejsza się sprawność intelektualna. Osoby starsze mają utrudniony dostęp do rehabilitacji i opieki zdrowotnej, problemy materialne oraz brak możliwości zagospodarowania wolnego czasu.

Do najważniejszych problemów społecznych ludzi w podeszłym wieku można zaliczyć: samotność, przewlekłą chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Zmieniająca się struktura i funkcje współczesnej rodziny nie sprzyjają kształtowaniu się warunków do sprawowania opieki nad sędziwym członkiem rodziny. Coraz więcej osób starszych tworzy jednoosobowe gospodarstwa domowe, a jeśli już mieszkają razem z dziećmi, to przede wszystkim ich świadczenia emerytalne stanowią źródło pewnego i stałego dochodu rodzin wielopokoleniowych.

Osoby starsze zamieszkujące na terenie Gminy Budry mogą korzystać z różnych form wsparcia, w tym między innymi:

- usług opiekuńczych,
- pomocy materialnej,
- pomocy rzeczowej,
- uczestnictwa w zajęciach Klubu Seniora .

„Starość” jest okresem trudnym, człowiek musi zostać do niej odpowiednio przygotowany. Znamienną rolę w tym procesie odgrywa Klub Seniora promując i wspierając rozwiązania służące

pełniejszej integracji społecznej. Przede wszystkim wzmacnianie różnych form samoorganizacji, samodzielności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Ważne są także działania wspierające więzi międzypokoleniowe i poczucie odpowiedzialności młodszych pokoleń za osoby starsze z otoczenia rodzinnego i sąsiedzkiego. Klub Seniora w swoich działaniach wykorzystuje zasoby intelektualne i twórcze osób starszych do aktywizacji środowiska lokalnego.

Klub Seniora zorganizował następujące przedsięwzięcia:

- warsztaty z dietetykiem,
- warsztaty z kosmetyczką
- warsztaty rękodzieła
- szkolenie z pierwszej pomocy,
- spotkanie z położną
- spotkanie z prawnikiem
- udział w projekcie "Smaki poezji " połączony z zajęciami kulinarnymi.

Integracja z Kołami Gospodyń Wiejskich:

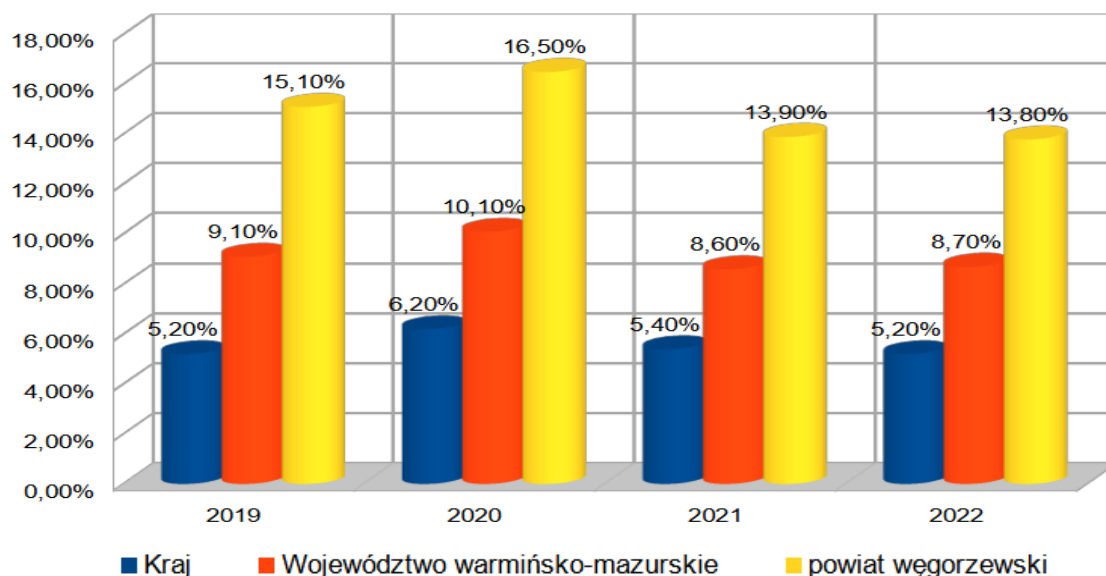
- zajęcia kulinarne w ramach projektu "Etno Fit na talerzu"
- turnieje
- spotkanie z trenerem personalnym
- wycieczka rowerowa połączona
- spotkania integracyjne dziećmi z przedszkola gminnego
- spotkania integracyjne z Klubem Senior+ w Lisach i Wróblu
- uczestnictwo w uroczystym otwarciu Młyna Kulturalnego w Budrach:
 - a) lekcja pokazowa uzyskiwania z ziarna mąki oraz warsztaty wypieku
 - b) z otrzymanej mąki chleba
- wyjazd na Litwę i uczestnictwo w otwarciu DOMU RZEMIEŚLNIKA
 - a) w Muzeum Zanaŷykai
- warsztaty kulinarne w Młynie Kulturalnym

2.2.4 Rynek pracy i bezrobocie.

W latach 2019-2022 stopa bezrobocia w powiecie węgorzewskim znacznie wyższa od średniej wojewódzkiej województwa warmińsko – mazurskiego oraz od średniej krajowej.

Szczegółowe dane przedstawia poniższy wykres:

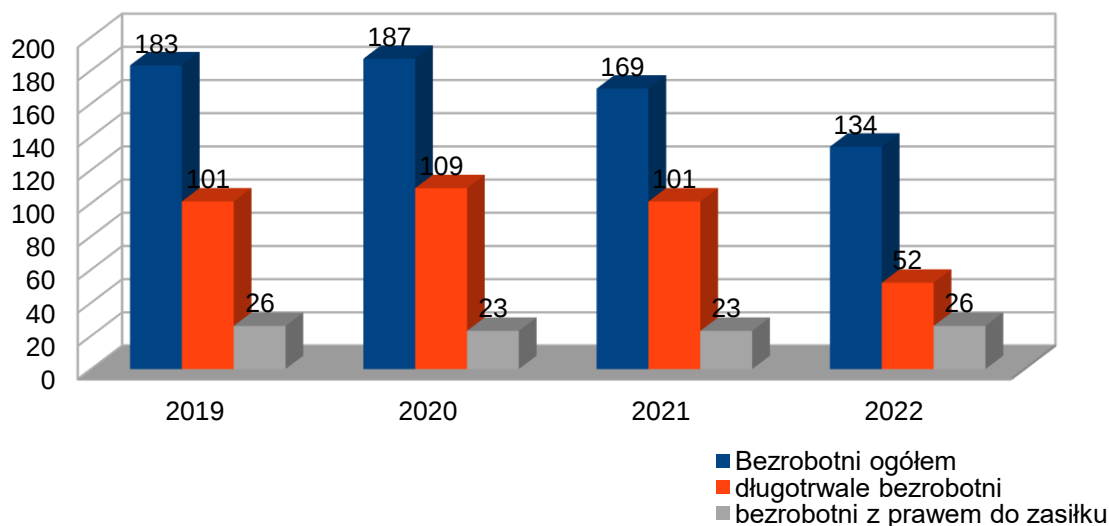
Wykres 7. Stopa bezrobocia w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgorzewie

Gmina Budry w ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Węgorzewie podejmuje różnorodne działania w stosunku do osób bezrobotnych lub poszukujących zatrudnienia, tj.: pomoc w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, pomoc pracodawcom w poszukiwaniu pracowników zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami, kierowanie na staże, roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społeczno-użyteczne, itp. Podejmuje także inne działania aktywizacyjne.

Wykres 8. Bezrobotni w gminie Budry w latach 2019-2022

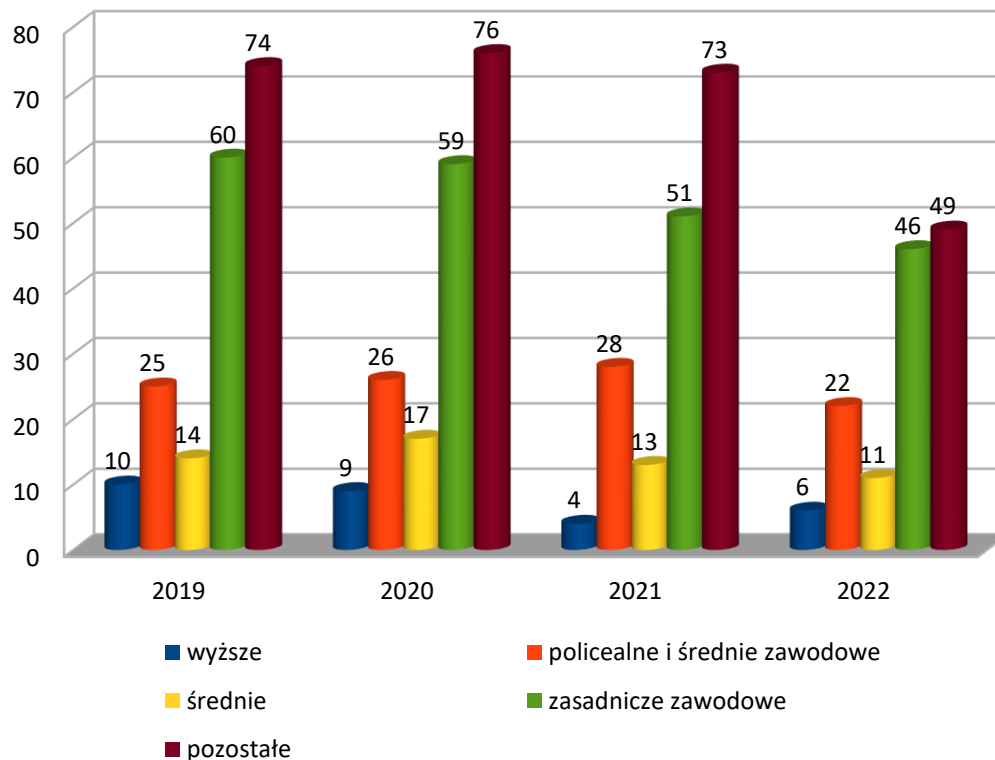
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgorzewie

Na podstawie powyższego wykresu wynika, że w latach 2019-2022 zmniejszyła się liczba bezrobotnych z 183 osób na 134 osoby. Liczba osób długotrwale bezrobotnych ulega wahaniom: w 2020 roku wzrosła w stosunku do 2019 roku, po czym ponownie uległa znacznemu spadkowi. Od roku 2020 do 2022 roku spadek wynosi o prawie 50%. Natomiast grupa osób bezrobotnych z prawem do

zasiłku w ciągu wymienionych lat zaczęła wzrastać. Zgodnie z podsumowaniem w 2019 roku było 26 bezrobotnych z prawem do zasiłku, w latach 2020-2021 ilość osób spadła do 23, zaś w roku 2022 liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku wzrosła do 26. Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku w stosunku do bezrobotnych ogółem wynosi w 2019 roku 14,27 % a w 2022 roku aż 19,40%.

Wykres 9. Poziom wykształcenia bezrobotnych w latach 2019-2022

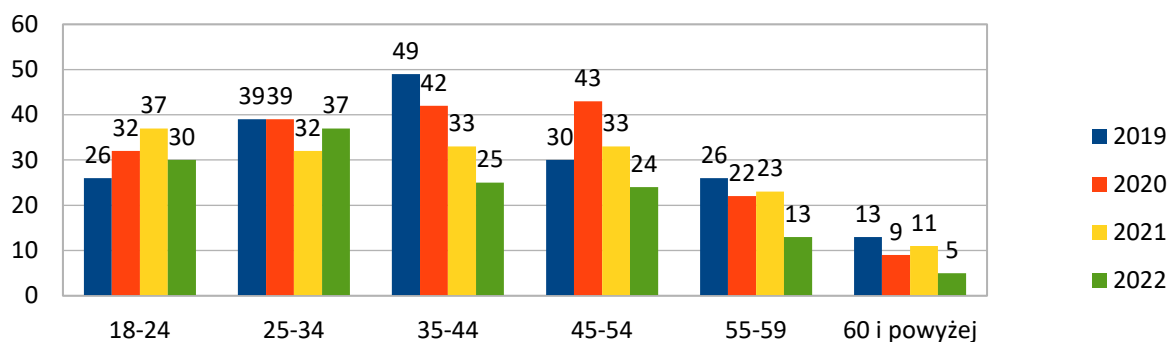
Źródło:

Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgorzewie

Analizując dane zgromadzone w wykresie zauważa się w niektórych grupach spadek osób zarejestrowanych, jako osoby bezrobotne. Spadek następuje w przypadku wykształcenia wyższego, średniego, zasadniczo zawodowego. Można zauważyć w latach 2019-2021 wzrost osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, które posiadają wykształcenie policealne i średnie zawodowe, zaś w kolejnym roku liczba osób spadła. W latach 2019-2021 można zauważyć duży spadek osób zarejestrowanych w PUP Węgorzewo, które nie należą do żadnej z wymienionych grup wykształcenia.

Wykres 10. Bezrobotni według wieku w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgorzewie

Porównując lata 2021-2022 należy zauważyć spadek bezrobotnych w gminie Budry w przypadku osób w wieku 18-24, 35-44, 45-54, 55-59, oraz 60 i powyżej. W latach poprzednich występowały tendencje spadkowe oraz wzrostowe powyższych grup. Jedyną grupą, która wyróżnia się wyraźnym spadkiem zarejestrowanych osób w PUP, jako osoby bezrobotne to grupa w wieku 60 i powyżej.

2.2.5. Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne.

Na terenie gminy nie stwierdza się wysokiego poziomu przestępczości. Działania prewencyjne oraz zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego prowadzi Komenda Powiatowa w Węgorzewie. Nad bezpieczeństwem przeciwpożarowym czuwają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Budry i Ołownik, które dodatkowo jako organizacje społeczne włączają się w działania na rzecz społeczności lokalnych.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej określa zadania gminy w tym zakresie. Należą do nich:

- opracowanie i realizowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- zapewnienie osobom, które doświadczyły przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Tabela 23. Postępowania dotyczące przemocy w rodzinie prowadzone wobec mieszkańców gminy Budry.

Rok	Ilość prowadzonych postępowań dotyczących przemocy w rodzinie
2019	0
2020	0
2021	2
2022	2

Źródło: Opracowanie własne.

2.2.5.1. Zespół Interdyscyplinarny.

Na podstawie znowelizowanych przepisów prawnych „*przemoc w rodzinie*” została zastąpiona pojęciem „*przemoc domowa*” a „*grupy robocze*” zostały zastąpione przez „*grupy doradczo-pomocowe*”. Od dnia 22 września 2023 roku zaistniał obowiązek powołania ponownie Zespołu Interdyscyplinarnego.

Zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej gminy podejmują działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w ramach pracy w zespołach interdyscyplinarnych.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego w Budrach wchodzi przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Budrach,
- Komendy Powiatowej Policji w Węgorzewie,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie,
- Szkoły Podstawowej w Sobiechach
- Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Więckach
- Grupowej Praktyki Pielęgniarskiej w Budrach,
- Sądu Rejonowego w Giżycku

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz według Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Budry oraz nowego Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy domowej i Ochrony osób doznających domowej zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest integrowanie działań w/w podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemów przemocy domowej,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu zapobieganie zjawisku przemocy domowej,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową.

Zespół Interdyscyplinarny w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej w indywidualnych przypadkach może tworzyć grupy diagnostyczno-pomocowe, w których skład wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, Oświaty, ochrony zdrowia. W skład grup diagnostyczno-pomocowych mogą również wchodzić kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej.

W ramach działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej należy przede wszystkim:

- 1) podejmowanie działań wynikających z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”;
- 2) diagnoza sytuacji, potrzeb i zasobów osoby doznającej przemocy domowej,
- 3) udzielaniu kompleksowych informacji o:
 - a. możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób doznających przemocy domowej,

- b. formach pomocy małoletnim doznającym przemocy domowej oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - c. możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby doznającej przemocy domowej;
- 4) organizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doznającej przemocy domowej;
 - 5) zapewnienie osobie doznającej przemocy domowej, w zależności od potrzeb, schronienia w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej lub innej placówce, w tym prowadzonej przez organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, działające na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
 - 6) udziale pracownika socjalnego w opracowaniu przez grupę diagnostyczno - pomocową indywidualnego planu pomocy;
 - 7) podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w środowisku domowym, w szczególności składaniu systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy domowej, w zależności od potrzeb określonych przez grupę diagnostyczno – pomocową;
 - 8) prowadzeniu rozmów w szczególności o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej oraz informowanie osoby stosującej przemoc domową o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii, udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
 - 9) monitorowanie efektów podjętych działań pomaganie w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych;
 - 10) udzielanie informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy w uzasadnionych przypadkach udzielanie pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, udzielanie pomocy rzeczowej np. przekazywanie odzieży, żywności z FEAD
 - 11) w razie potrzeby, zwracanie się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec dziecka, zgodnie z kompetencjami policji w przypadku stwierdzenia, bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa OPS powiadamia organy ścigania w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka pracownik socjalny, wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej. Decyzję tę pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem policji, a także lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką. OPS może organizować i prowadzić np. punkty informacyjne, grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej, świetlice/kluby dla dzieci (młodzieży). Ośrodek współpracuje również z innymi instytucjami i organizacjami.

Tabela 24. Ilość spraw prowadzonych przez grupy robocze w latach 2019-2022

Rok	Ilość spraw prowadzonych przez grupy robocze
2019	11
2020	16
2021	15
2022	12

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Budrach

Tabela 25. Ilość posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych

Rok	Ilość posiedzeń - Zespół interdyscyplinarny	Ilość posiedzeń Grupy Robocze
2019	4	55
2020	4	67
2021	4	
2022	4	55

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Budrach

2.2.5.2. Procedura „Niebieskie Karty”.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą domową odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Wszczęcie wyżej wymienionej procedury odbywa się poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub innych osób lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez inną osobę będącą świadkiem przemocy. Procedura „Niebieskie Karta” realizowana jest przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. W przypadku uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy domowej jeden z w/w podmiotów niezwłocznie wypełnia z osobą dotkniętą przemocą formularz „Niebieska Karta – A” i przekazuje go Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Zespół Interdyscyplinarny podejmuje działania zgodnie z wyżej wspomnianymi zadaniami, które określa ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

W ramach przeciwdziałania przemocy domowej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budrach realizuje następujące działania:

- działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Budrach,
- pomoc specjalistyczna (psychologiczna, prawna, terapeutyczna) w ramach działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie,
- pomoc finansowa i rzeczowa dla osób dotkniętych zjawiskiem przemocy,
- ścisła współpraca z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- podejmowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą domową,
- monitorowanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- współpraca z dzielnicowymi oraz gminną komisją rozwiązywania problemów alkoholowych w ramach właściwego diagnozowania problemu przemocy domowej (wspólne wizyty w środowisku),
- wszelkie inne poczynania mogące przyczynić się do powstrzymywania przemocy domowej, a nie ujęte w niniejszej Strategii.

Przemoc w rodzinie jest jednym z tych zjawisk, które wyciska dotkliwie piętno na ich prawidłowym funkcjonowaniu. Jest to margines życia rodzinnego, a intensywność zdarzeń oraz wzrastająca ich częstotliwość mają ogromny wpływ na formowanie się postaw i kształtowanie nieprawidłowych funkcji wychowawczych.

Tabela 26. Ilość procedur „Niebieskiej Karty” na terenie Gminy Budry

Rok	Ilość procedur „Niebieskiej Karty”
2019	10
2020	12
2021	12
2022	11

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Budrach

Tabela 27. Liczba ofiar przemocy wg procedury „Niebieskiej Karty”

Wyszczególnienie	Rok 201	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Liczba osób doznających przemocy ogółem	10	12	12	11
Kobiety	9	11	10	1
Mężczyźni	1	1	2	10
Dzieci	0	0	0	4

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Budrach

Tabela 28. Liczba osób stosujących przemoc wg procedury „Niebieskiej Karty”

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Liczba osób stosujących przemoc ogółem	10	12	12	11
Kobiety	0	1	2	1
10Mężczyźni	10	11	10	10
Nieletni	0	0	0	0

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Budrach

2.3. Katalog problemów społecznych w gminie Budry.

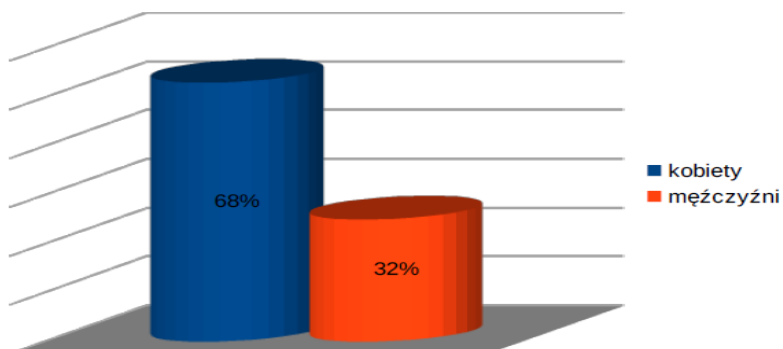
W okresie od lipca 2023 roku do września 2023 roku została przeprowadzona wśród mieszkańców ankieta dotycząca opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Budry na lata 2023-2030.

Celem ankiety jest określenie potrzeb i wyznaczenie kierunków działań samorządu naszej gminy. Ankiety zostały skierowane do mieszkańców za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach, co umożliwiło dotarcie do wybranych grup. Każda ankieta zawierała metrykę, która zawierała pytania dotyczące struktury płci, wieku, zatrudnienia, poziomu wykształcenia, sytuacji materialnej oraz źródła utrzymania.

Liczba mieszkańców w gminie Budry na dzień 31 grudnia 2022 roku wynosiła 2.792. Udział w ankiecie wzięło 78 osób, czyli 2,79% mieszkańców. Większość respondentów stanowią kobiety, gdyż w głosowaniu wzięły udział 53 kobiety (co stanowi aż 68% ankietowanych), zaś ankietowanych mężczyzn było 25.

Dane obrazuje poniższy wykres:

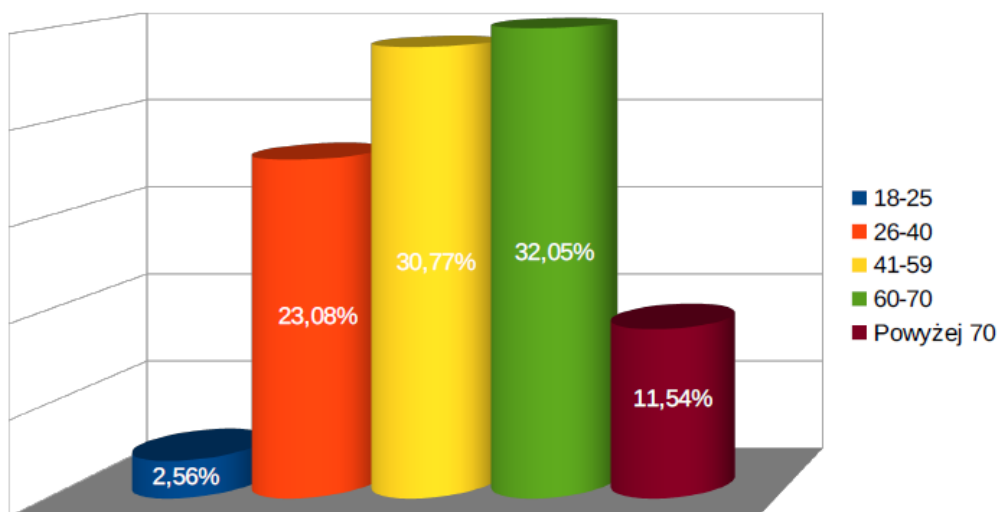
Wykres 11. Płeć respondentów ankiety.

Źródło: dane z ankiety

Ważnym elementem podczas badań ankietowych jest wiek respondentów. Ma on wpływ na rodzaj udzielanych odpowiedzi. Dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres:

Wykres 12. Wiek ankietowanych

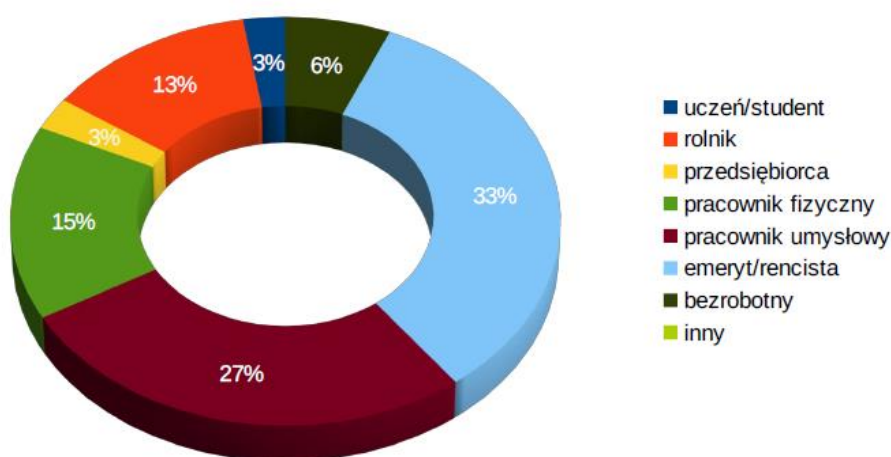

Źródło: dane z ankiety

Powyższy wykres prezentuje przedział wiekowy osób ankietowanych. Najwięcej badanych należy do grupy w przedziale wiekowym 60-70 lat – 25 osób oraz w przedziale 41-59 lat – 24 osoby. Udział w ankiecie wzięło 18 osób w wieku 26-40 lat, zaś o połowę mniej ankiet wpłynęło od osób powyżej 70 lat. Młodzi dorośli w przedziale wiekowym 18-25 lat byli najmniej zainteresowani naszymi badaniami, gdyż otrzymaliśmy tylko 2 ankiety. Na podstawie zebranych danych można zauważyć, że znaczący udział w społeczeństwie mają osoby w przedziale wiekowym 60-70 lat oraz 41-59 lat.

Analizując sytuację naszych ankietowanych przyjrzyjmy się bliżej wykonywanym przez nich zawodowi. Dane uzyskane z ankiet przedstawia poniższy wykres:

Wykres 13. Zawód.

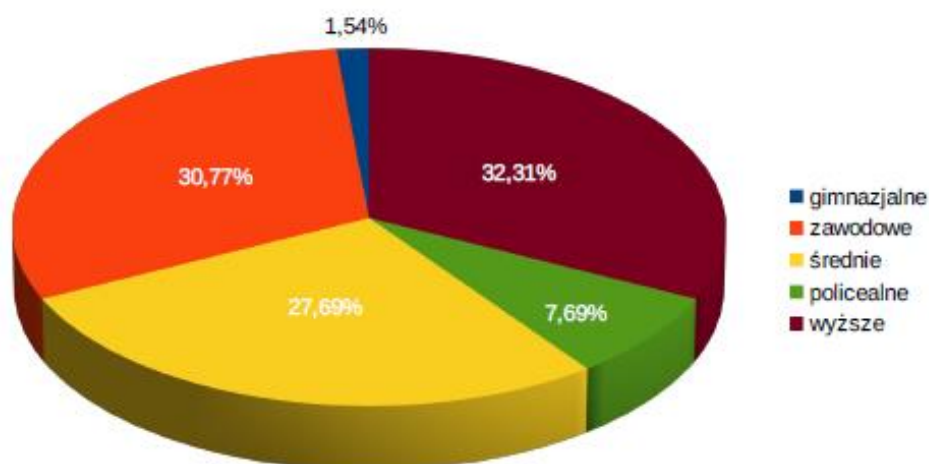

Źródło: dane z ankiety

Analizując odpowiedzi dotyczące zawodu zwraca się szczególną uwagę na emerytów/rencistów, ponieważ na 78 ankiet aż 26 wpłynęło od emerytów/rencistów. Nieco mniej ankietowanych stanowią pracownicy umysłowi (21). Kolejne grupy ankietowanych to pracownicy fizyczni i rolnicy. Od obu grup wpłynęła podobna ilość ankiet – pracownicy fizyczni przekazali 12 ankiet, zaś rolnicy 10. Można zauważyć, że od trzech grup dostarczono najmniej ankiet. Po dwie ankiety wpłynęły od przedsiębiorców i uczniów/studentów, a bezrobotni i niepracujący wypełnili łącznie 5 ankiet. Biorąc pod uwagę powyższe dane można wywnioskować, że najwięcej osób utrzymuje się z emerytur/rent. Pozostali badani, to osoby, które posiadają zatrudnienie. Nieliczni respondenci, bo tylko 5 osób nie posiada zatrudnienia. Badania pokazują, że społeczeństwo w naszej gminie w większości przypadków składa się w większości z aktywnych zawodowo.

Poziom wykształcenia ankietowanych przedstawia się następująco:

Wykres 14. Wykształcenie respondentów.

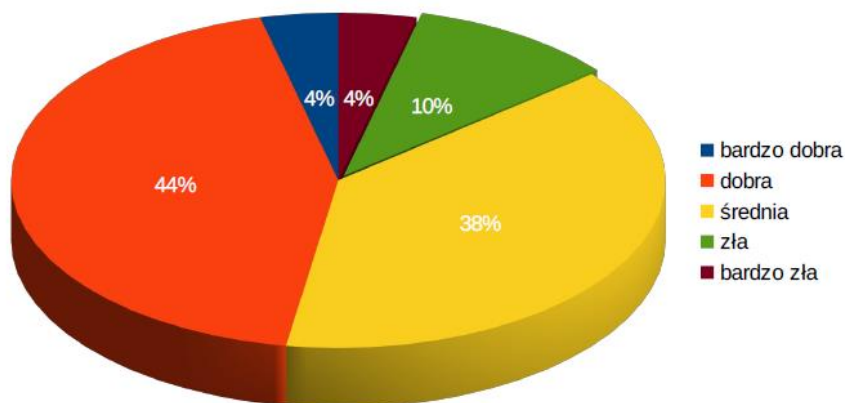
Źródło: dane z ankiety

Najwięcej wśród badanych zadeklarowało posiadanie wykształcenia wyższego (21 osób) i zawodowego (20 osób). Grupę z wykształceniem średnim zaprezentowało 18 osób. Mniej liczną grupę stanowią ankietowani z wykształceniem podstawowym (13 osób), policealnym (5 osób)

i gimnazjalnym (1 osoba). Reasumując, większość badanego społeczeństwa Gminy Budry posiada, co najmniej wykształcenie zawodowe.

Analizując sytuację naszych ankietowanych przyjrzyjmy się bliżej ich sytuacji materialnej. Dane uzyskane z ankiet przedstawia poniższy wykres:

Wykres 15. Sytuacja materialna ankietowanych.

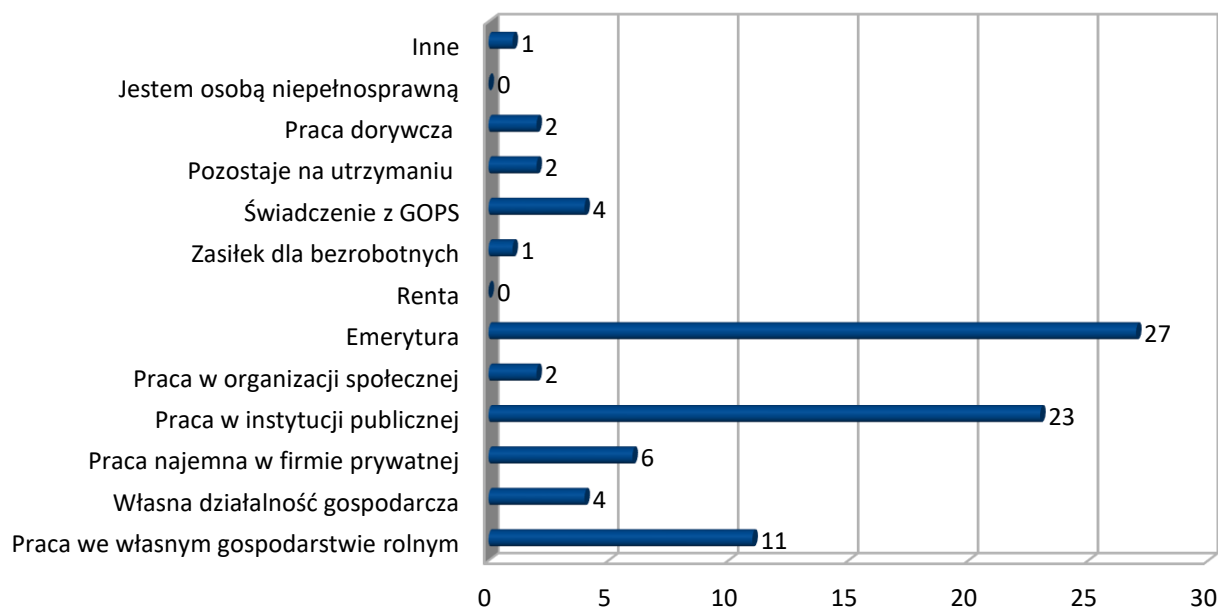

Źródło: dane z ankiety

Należy zwrócić uwagę, że sytuacja materialna naszych ankietowanych oceniana jest w większości jako dobra i średnia. Taki status materialny deklaruje znaczna większość badanych – 30 osób wskazuje średnią sytuację, zaś dobrą 34 osoby. Tylko nieliczna grupa wskazuje, że sytuacja materialna jest bardzo dobra (3), zła (8), oraz bardzo zła (3). Warto zwrócić uwagę, że sytuacja finansowa mieszkańców naszej Gminy ogólnie jest dobra. Analizując dane z powyższych metryk można stwierdzić, że duży wpływ ma wykształcenie na poziom sytuacji materialnej oraz wykonywany zawód. Należy zauważyć, że tylko 5 osób spośród ankietowanych jest bezrobotnych, co naszym zdaniem przekłada się na analizę sytuacji materialnej.

Ogromny wpływ na sytuację materialną ma fakt, jakie jest źródło utrzymania naszych ankietowanych. Wyniki przedstawia poniższy wykres:

Wykres 16. Źródła utrzymania ankietowanych

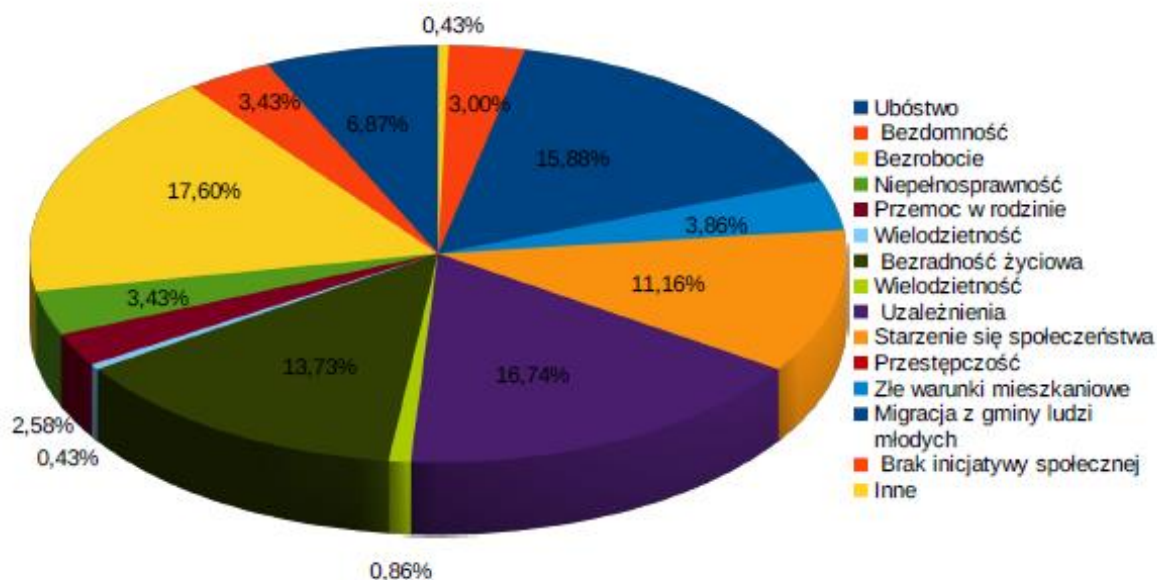

Źródło: dane z ankiety

Ujęcie pytania w ankiecie, które dotyczy źródła utrzymania pozwala ukazać jakie jest podstawowe źródło utrzymania mieszkańców gminy Budry. Na podstawie zebranych danych można zauważyć, że największa część badanych to emeryci – aż 32,53%. Nieco mniej badanych utrzymuje się z pracy w instytucji publicznej (27,71%). Nasza gmina jest małą, wiejską gminą, co za tym idzie, znajduje się wiele terenów służących uprawie rolnej i widać to na wykresie, bo 13,25% badaczy to rolnicy zajmujący się pracą we własnym gospodarstwie rolnym. Niewielka część respondentów (7,23%) wybrała pracę najemną w firmie prywatnej. Nieco mniej, czyli po 4,82% ankietowanych utrzymuje się ze świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, zaś druga grupa prowadzi własną działalność gospodarczą. Z przeprowadzonych badań wynika, że po 2,41% respondentów wybrało jako źródło utrzymania pracę dorywczą, pracę w organizacji społecznej, zaś uczniowie/studenci są na utrzymaniu rodziny. Tylko 1,20% oznaczyło swoje źródło utrzymania jako inne – nie sprecyzowano konkretnej gałęzi zarobkowej. Ostatnią najmniejszą grupą (1,20%) są osoby utrzymujące się z zasiłku dla bezrobotnych. Analizując powyższe badania można stwierdzić, że część badanych jest w wieku poprodukcyjnym, zaś znaczna większość mieszkańców pracuje. Jak pokazuje wykres, tylko niewielki procent korzysta z zasiłków i świadczeń. Analizie zostali poddani także uczniowie/studenci, którzy są na utrzymaniu rodziców, aczkolwiek po nabyciu wykształcenia ich celem będzie znalezienie odpowiedniego zatrudnienia. Przeprowadzone badania ukazują, że mieszkańcy gminy Budry są aktywni zawodowo.

Ankietę przeprowadzono wśród mieszkańców gminy Budry. Do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach wpłynęło 78 ankiet. Uzyskane dane z ankiet poddano szczególnej i opracowano poniższe zagadnienia.

Wykres 17. Problemy społeczne gminy Budry, które wymagają szczególnej uwagi.

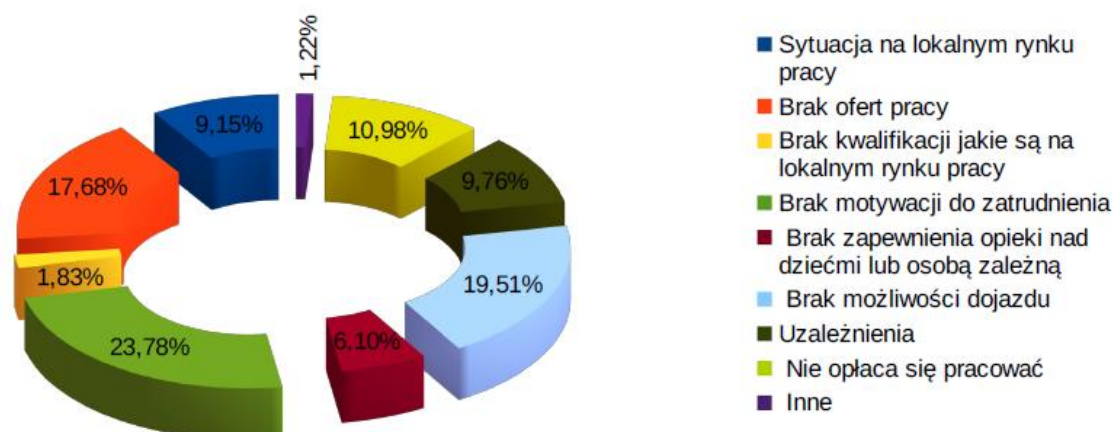
Źródło: dane z ankiety

Wśród wymienionych problemowych obszarów występujących na terenie Gminy Budry najczęściej wskazywano na: bezrobocie i uzależnienia. Spośród 78 ankietowanych aż 17,60% badaczy wskazało na bezrobocie i 16,74 % na uzależnienia. Według mieszkańców, te problemy są jedne z ważniejszych, które wymagają szczególnej uwagi i zastosowania pewnych rozwiązań, aby tego przede wszystkim nie pogłębiać. Kolejne wskazane problemy to migracja z gminy ludzi młodych (15,88%) i bezradność życiowa (13,73%) – ankietowani uważają, iż są to problemy, których nie należy bagatelizować. Aż 11,16 % wskazało na fakt starzejącego się społeczeństwa w naszej Gminie. Powodem tego problemu jest wyżej wskazana migracja. Młodzi ludzie wyjeżdżają w celach m.in. zarobkowych czy naukowych. Ważnym wskazanym problemem jest ubóstwo, które zostało wskazane przez 6,87% badaczy.

Kolejnymi problematycznymi kwestiami są: złe warunki mieszkaniowe (3,86%), przemoc w rodzinie (2,58%), niepełnosprawność (3,43%), bezdomność (3%), brak inicjatywy społecznej (3,43%) oraz wielodzietność (0,43%). Niewiele ankietowanych wskazało powyższe problemy, aczkolwiek również należy się nad nimi pochylić. Działający Ośrodek Pomocy Społecznej na terenie naszej gminy pomaga rodzinom w formie finansowej, żywieniowej, a także w formie wywiadów środowiskowych mających na celu m.in. wsparcie psychologiczne, poradnictwo, pomoc finansową oraz motywowanie do podjęcia działań zmierzających do poprawy warunków życiowych i mieszkaniowych.

Na podstawie danych od pracowników socjalnych pracujących w terenie oraz licznych rozmów z mieszkańcami naszej gminy stwierdzono, iż problemem, którym się należy także zająć w „pierwszej kolejności” jest sytuacja osób niepełnosprawnych.

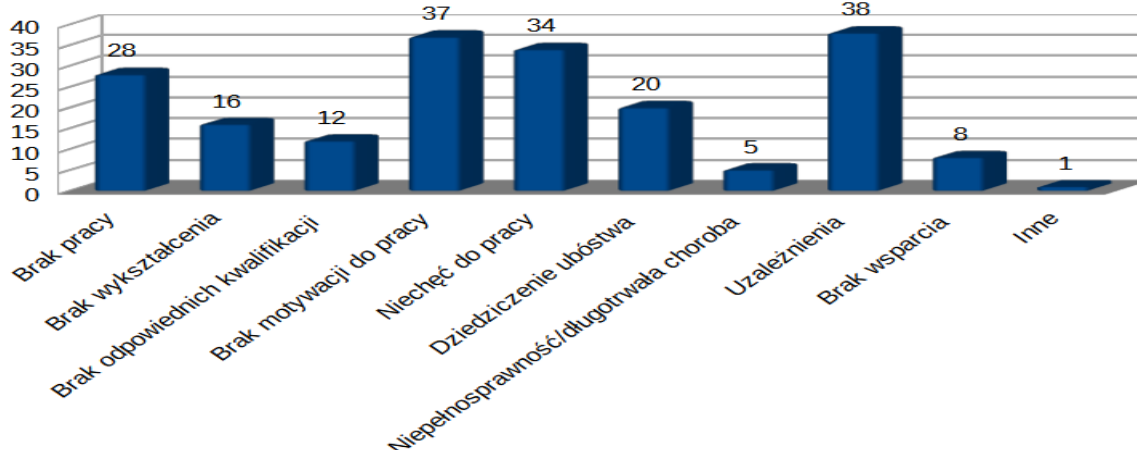
Wykres 18. Powody bezrobocia w gminie Budry.

Źródło: dane z ankiety

Najwięcej osób przyznało, że barierą utrudniającą podjęcie zatrudnienia jest brak motywacji (aż prawie 24% ankietowanych) oraz brak możliwości dojazdu (prawie 20% wskazań). Klienci naszego Ośrodka Pomocy Społecznej dosyć często podkreślają, że oferty pracy nie motywują do podjęcia zatrudnienia m.in. występuje duży nakład obowiązków oraz przeważnie najniższe wynagrodzenie. Aż prawie 18% ankietowanych uważa, że przyczyny bezrobocia leżą po stronie rynku pracy, ponieważ nie występują oferty pracy. Kolejnymi przeszkodami w podjęciu pracy są uzależnienia – na ten problem zwróciło uwagę prawie 10% respondentów – oraz sytuacja na lokalnym rynku pracy (9% wskazań). Niektórzy ankietowani (11%) uznają, że nie opłaca się pracować. Dużo bezrobotnych interesuje się tym, co oferuje Urząd Pracy, np. szkolenia, staże pracy. Jednak oferty z PUP nie zawsze zadowolają klientów, czy też od innych pracodawców. Utrudnienia ze znalezieniem zatrudnienia mają rodzice małych dzieci lub osoby zależne od innych. Na tę przeszkodę powołało się 6% badanych. Poziom bezrobocia wywodzi się także z braku kwalifikacji potrzebnych do zatrudnienia (2%) oraz z innych powodów niewymienionych w wykresie (1%).

Wykres 19. Czynniki wpływające na powstanie ubóstwa. na terenie gminy Budry.

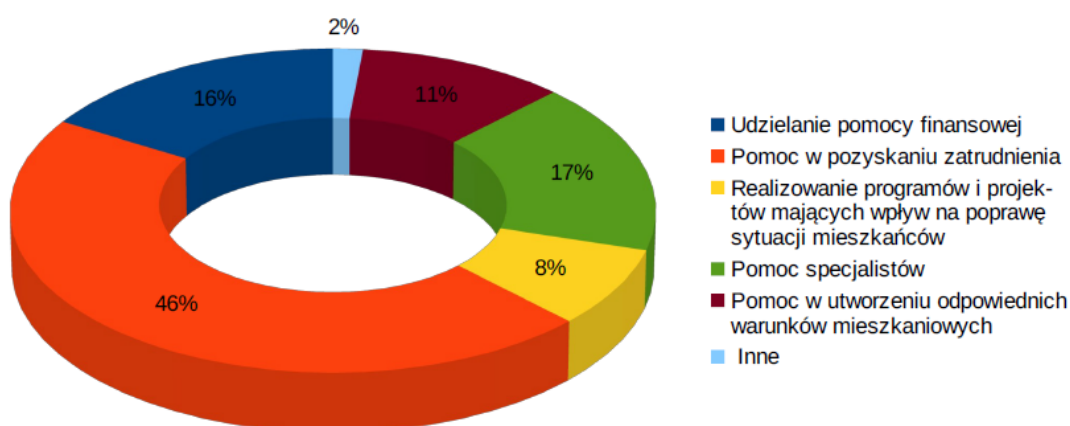
Źródło: dane z ankiety

Ubóstwo zazwyczaj spowodowane jest nawarstwianiem się kilku problemów. Z przeprowadzonych badań, największy problem stanowi braku motywacji do pracy oraz uzależnienia – pierwszy i drugi wariant wybrało 19 % ankietowanych. Brak motywacji może pogłębiać niechęć do pracy. Ludzie, którzy tkwią w ubóstwie, często przyzwyczajają się do tego zjawiska, co skutkuje brakiem chęci podjęcia jakiegokolwiek zatrudnienia. Niechęć do pracy wskazało 17% badanych. Zjawisko ubóstwa dosyć często występuje w przypadku osób dotkniętych niepełnosprawnością/ długotrwałą chorobą (14%). Osoby w pełni zdrowe mają większe możliwości na znalezienie zatrudnienia, niż osoby niepełnosprawne bądź długotrwale chore. Ankietowani twierdzą, iż efekt ubóstwa spowodowany jest brakiem pracy (14%). Społeczeństwo obciążone chorobami, uważa, że pomimo pomocy finansowej czy rzeczowej ze strony różnych instytucji, nie wystarcza im na godne życie. Zazwyczaj otrzymywane środki wydają się na potrzebne leki, rehabilitację, itp.

Należy zauważyć, że efekt ubóstwa nie powodują tylko powyżej wymienione czynniki. Często przyczyną jest dziedziczenie ubóstwa – taką odpowiedź wskazało 10% respondentów. Badania psychologów wiele razy pokazały dziedziczenie wielu cech, postaw, zachowań z pokolenia na pokolenie.

Coraz więcej występuje przypadków, gdy młodzi ludzie popierają pogląd rezygnacji ze szkoły. Niestety, brak wykształcenia oraz brak odpowiednich kwalifikacji przedkłada się na znalezienie zatrudnienia. Badacze wskazali brak wykształcenia (8%) oraz brak kwalifikacji (6%), jako przypadki powodujące powstanie ubóstwa. Niewielka część respondentów wskazała także brak wsparcia (4%) i inne powody (1%) powodujące powstawanie ubóstwa.

Wykres 20. Działania które mogłyby być wykorzystane do zmniejszenia ubóstwa.

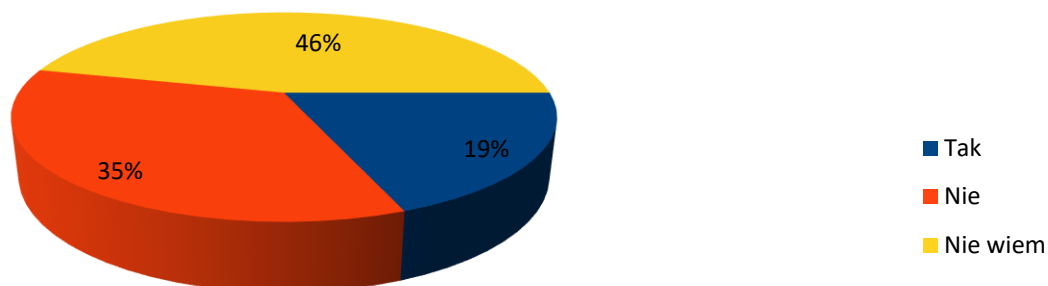
Źródło: dane z ankiety

W ankiecie wskazano 6 wariantów, które mogłyby przyczynić się do zmniejszenia ubóstwa. Znaczna grupa beneficjentów podkreśla, że dużym ułatwieniem byłaby pomoc w pozyskaniu zatrudnienia (46%). Klienci podczas wizyt w naszym Ośrodku Pomocy Społecznej wiele razy wskazywali, że oferty zatrudnienia z Urzędu Pracy nie są odpowiednie np. pod względem kwalifikacji. Wiele razy petenci wskazują także na małą liczbę ofert pracy. Według respondentów, jednym z działań umożliwiających zmniejszenie ubóstwa powinna być pomoc specjalistów (17%). Można przez to rozumieć, np. szkolenia prowadzone przez coacha nakierowane na rozwijanie umiejętności, albo kursy pozwalające pewne uprawnienia. Pewna grupa chciałaby polepszyć swoje warunki poprzez uzyskanie pomocy finansowej (16%). Warto wspomnieć, że nasz GOPS pomaga w formie finansowej czy żywnościowej dla uboższych mieszkańców. Pomoc następuje w formie np.: zasiłków celowych, zasiłków okresowych, programów żywnościowych. Biorąc pod uwagę wieloletnią pracę z tutejszymi klientami, można wywnioskować, że dużo petentów polepszyło swoją sytuację życiową, aczkolwiek

nadal znaczna część klientów nie chce polepszać warunków życiowych i woli korzystać z naszej pomocy.

Ankietowani chcieli pomoc w formie utworzeniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (11%), kolejna grupa wskazuje na realizowanie programów i projektów mających wpływ na poprawę sytuacji mieszkańców (8%), oraz wskazano, aby zastosować inne rozwiązania, które nie były wymienione (2%).

Wykres 21. Występowanie zjawiska przemocy domowej w najbliższym otoczeniu.

Źródło: dane z ankiety

Najczęściej bezpośredni wpływ na występowanie przemocy w rodzinie (obecnie przemocy domowej) ma problem alkoholowy, narkomania czy ubóstwo. Pozostałymi czynnikami oddziałującymi są m. in. warunki materialne, niepełny skład rodziny, zazdrość o partnerów. Petenci objęci procedurą Niebieskiej Karty często wymieniają wspomniane czynniki, jako powody powstawania przemocy domowej.

Warto pochylić się nad faktem, iż zdaniem 19% respondentów w gminie Budry występuje zjawisko przemocy domowej. Z tą opinią nie zgodziło się jedynie 35% osób, zaś 46% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 22. Najskuteczniejsze według respondentów działania wobec osób doznających przemocy domowej.

Źródło: dane z ankiety

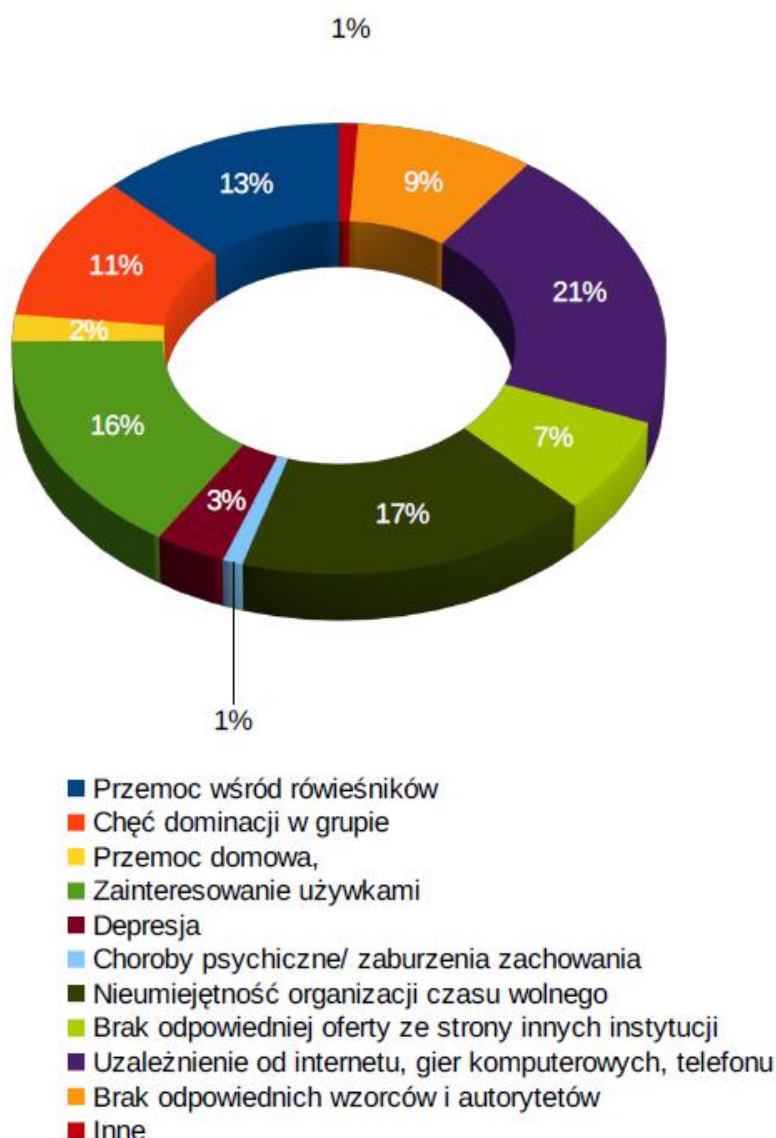
Zapytano ankietowanych, jakie środki mogłyby wpłynąć na zmniejszenie występowania przemocy w rodzinie (obecnie przemocy domowej). Jak wynika z zebranego materiału badawczego 21% respondentów uważa, że pozytywny wpływ wywarłoby zapewnienie odpowiedniego wsparcia osobom doznającym przemocy m.in. informacyjnego, psychologicznego, prawnego, terapeutycznego czy pedagogicznego. W dalszej kolejności mieszkańcy wskazują na szerzenie świadomości społecznej (16%) oraz na łatwy dostęp do informacji/ specjalistów (12%). Osoby dotknięte przemocą domową często są zastraszone, co powoduje milczenie i ukrywanie panującej atmosfery w domu. Zdaniem badaczy należy poruszać tematy przemocy i uświadamiać ludzi, co powinni robić w takich przypadkach, gdzie i do kogo się zgłosić. Badani popierają edukację rodziców (13%). Osoby stosujące przemoc zazwyczaj dziedziczą swoje złe nawyki z pokolenia na pokolenia, powodem może być także brak wzorców.

W ankiecie wskazano na prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach i przedszkolach (10%). Poszerzanie świadomości wśród dzieci i młodzieży z czasem pokazuje obfite owoce. Należy zwrócić uwagę, że w domach dotkniętych przemocą nie zawsze są wzorce do naśladowania, zatem nie wszystkie dzieci potrafią odróżnić dobro od zła.

Zdaniem badanych rozwijanie nowych form, metod wsparcia dla dzieci i młodzieży zagrożonej lub dotkniętej przemocą (10%) oraz umożliwienie osobom dotkniętym przemocą udziału w grupach wsparcia (8%) poprawiłoby sytuację. Najbardziej dotkniętymi przemocą są zazwyczaj dzieci. Negatywne wydarzenia z przeszłości dzieci często mają odzwierciedlenie w dorosłym życiu. Organizowanie spotkań w grupie lub indywidualnych z psychologiem pozwala na budowanie świadomości wśród społeczeństwa, a szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Najmniej ankietowanych wskazało na organizację imprez/akcji społecznych podczas których udzielania byłaby informacja na

temat przemocy i formach jej przeciwdziałania (4%), zapewnienie udziału w programach osobom stosującym przemoc (5%) oraz inne sposoby przeciwdziałaniu przemocy (1%).

Wykres 23. Problemy dzieci i młodzieży z terenu Gminy Budry.

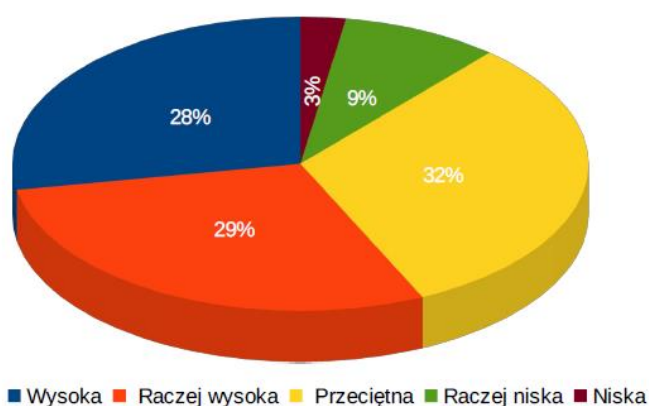
Źródło: dane z ankiety

Na przestrzeni kilkunastu lat zauważa się, że zachowania, zainteresowania oraz podejście do życia wśród ludzi młodych zmieniły się. Można to zauważyć na podstawie najczęściej wybieranej odpowiedzi. Aż 21 % badanych zauważyło u młodzieży problem z uzależnieniem od internetu, gier komputerowych czy telefonu. Niestety, coraz rzadziej widuje się dzieci czy młodzież spędzającą czas na świeżym powietrzu, natomiast często można zauważyć młodzież spacerującą z telefonem w dłoni. Może powodem tego jest nieumiejętność organizacji czasu wolnego? To kolejny problem wskazany przez mieszkańców Gminy Budry (17%). Wielu ankietowanych podkreśla zainteresowanie używkami u młodych ludzi (16%) czy chęć dominacji w grupie (11%). Często te dwa problemy łączą się ze sobą. Można usłyszeć od młodych ludzi, że dominacja wśród rówieśników oraz zażywanie alkoholu powodują lepsze postrzeganie tych osób przez pozostałą młodzież. Mniej wskazywanymi problemami były przemoc wśród rówieśników (13%), przemoc domowa (9%), brak odpowiednich wzorców i

autorytetów (9%), brak odpowiedniej oferty ze strony innych instytucji (szkoły, świetlice środowiskowe itp.) (7%), depresja (3%), oraz inne (1%).

Najczęściej powodem powstawania wymienionych problemów jest zła sytuacja w domu. Dzieci widząc, np. nadużywanie alkoholu w domu - sami po niego sięgają. Podobnie jest w przypadku stosowania przemocy. Rodzice są wzorcami i autorytetami dla dzieci, dlatego wiele zachowań wywodzi się z naśladowania rodziców. Dużo rodziców, nauczycieli nie zauważa depresji u swoich dzieci.

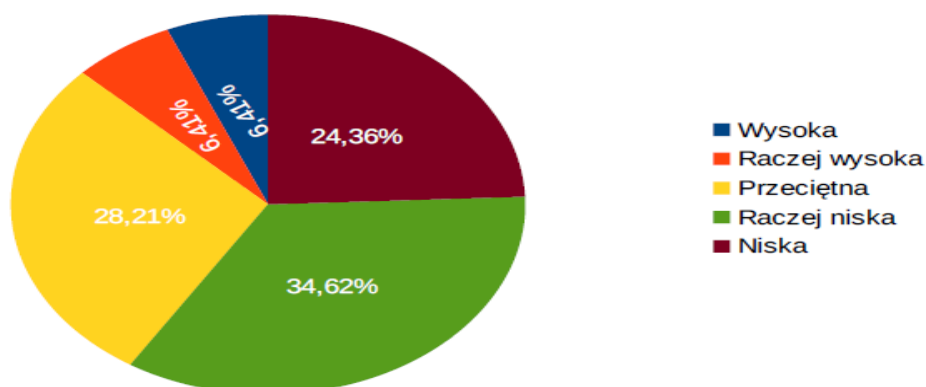
Wykres 24. Skala występowania w gminie Budry problemu uzależnienia od alkoholu.

Źródło: dane z ankiety

Z przeprowadzonej analizy wynika, że skala problemu alkoholowego na terenie Gminy Budry według respondentów jest raczej przeciętna i tak odpowiedziało 32 % badanych, 29 % uważa problem raczej za wysoki a 28 %, że problem ma wysoki zasięg. Respondenci, którzy uważają, że skala uzależnienia od alkoholu jest raczej niska stanowią 9% badanych. Natomiast 3% ankietowanych stwierdziło, iż skala występowania tego problemu na terenie gminy Budry jest niska.

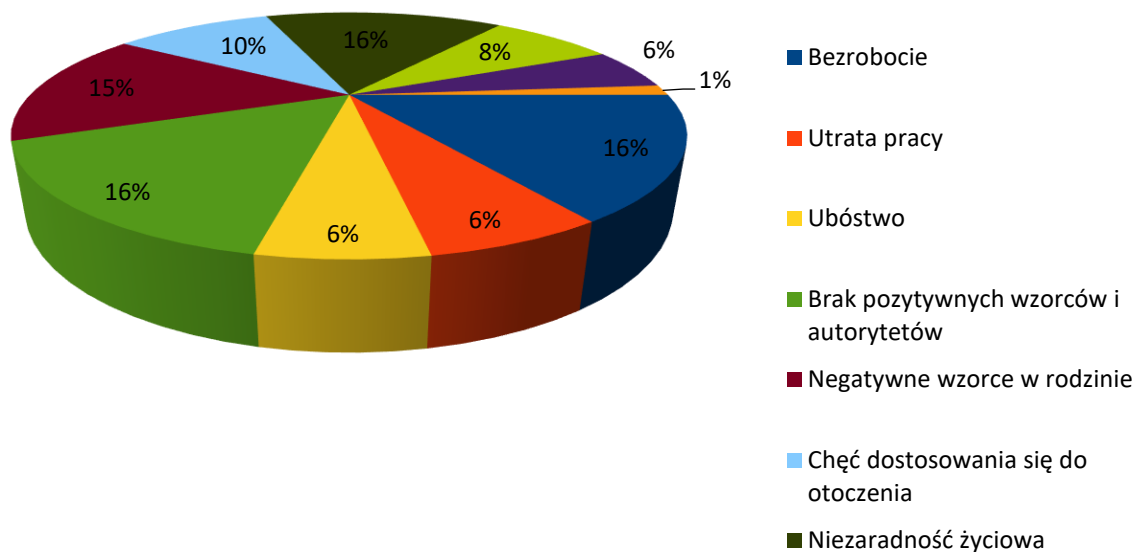
Wykres 25. Skala występowania w gminie Budry problemu uzależnienia od narkomanii.

Źródło: dane z ankiety

Z przeprowadzonej analizy wynika, że skala narkomanii na terenie Gminy Budry według respondentów jest raczej niska i tak odpowiedziało 35 % badanych, 28 % uważa problem za przeciętny, a 24 % nawet, że problem ma niski zasięg. Respondenci, którzy uważają, że skala narkomanii jest wysoka stanowią 6% badanych.

Wykres 26. Przyczyny występowania uzależnień.

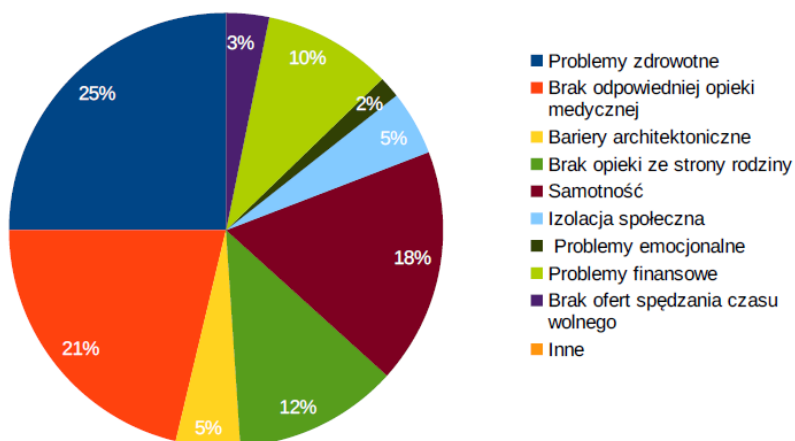

Źródło: dane z ankiety

Głównymi przyczynami występowania uzależnień na terenie Gminy Budry są: bezrobocie, brak wzorców i autorytetów oraz niezaradność życiowa, każdy z tych czynników stanowi po 16 % ogółu ankietowanych. Sytuacja ta spowodowana jest brakiem możliwości zatrudnienia i przekwalifikowania zawodowego a co za tym idzie brak pracy. Rodziny często powielają negatywne wzorce, nie mając możliwości poznania prawidłowego funkcjonowania.

Wysoki poziom stanowią również negatywne wzorce przekazywane z pokolenie na pokolenie i tkwienie w takim marazmie i stanowią 15 % badanych. Duży procent stanowią chęć dostosowania się, konflikty rodzinne, brak pracy oraz ubóstwo i kształtują się od 6 % do 10 % badanych respondentów i wynikają w głównej mierze właśnie z bezrobocia, które bardzo wysoki współczynnik.

Wykres 27. Problemy społeczne osób starszych wymagające szczególnej uwagi.

Źródło: dane z ankiety

Z przeprowadzonej analizy wynika, że głównymi problemami społecznymi osób starszych są problemy zdrowotne i stanowią 25 % badanych i wynika to z anatomii człowieka a co za tym idzie chorób wieku starczego. Kolejny-brak odpowiedniej opieki medycznej stanowi 21% ankietowanych. Spowodowane jest to ograniczoną dostępnością do opieki na terenie Gminy Budry, szczególnie wśród seniorów pozbawionych możliwości transportu publicznego i prywatnego. Brak lekarzy specjalistów,

brak dziennych domów seniora. Samotność osób starszych stanowi 18% i wynika z ciągłego wyludniania się mieszkańców ze wsi do miast i pozostawianie osób starszych bez opieki i wsparcia psychicznego, co wykazane jest w analizie, ponieważ 12 % ankietowanych uważa, że pozbawione jest opieki ze strony najbliższej rodziny. Jako przyczynę - problemy finansowe – wskazało aż 10% badanych. Wpływ mają niskie świadczenie rencistów i emerytów, duże koszty leków i leczenia. Bariery architektoniczne, izolacja społeczna stanowią 5 % badanych, brak ofert spędzania wolnego czasu 3%, problemy emocjonalne 2%. Podsumowując podejście do starości w dużej mierze warunkują sytuacja życiowa, materialna, rodzinna istotna w tym wszystkim jest akceptacja starzenia się.

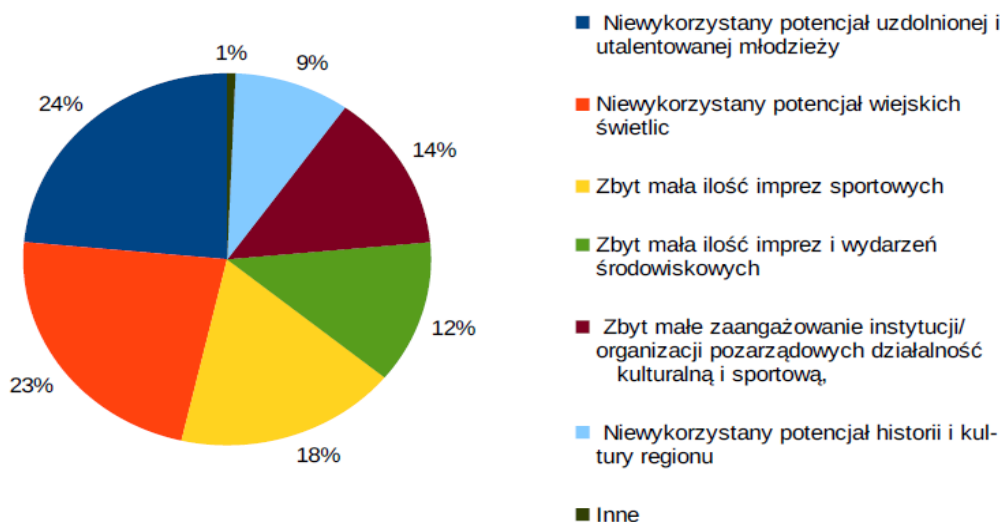
Wykres 28. Problemy społeczne w obszarze edukacji.

Źródło: dane z ankiety

Z przeprowadzonej analizy dotyczącej problemów społecznych w obszarze edukacji największy procent stanowi brak odpowiedniej oferty wspierającej rozwój zainteresowań aż 25 % ankietowanych. Istniejące punkty nie są wystarczające, a oferta mało zróżnicowana. W Powiecie znajduje się tylko jedna poradnia psychologiczno-pedagogiczna zbyt mało na piętrzące się problemy dzieci i młodzieży co zauważyło 21 % ankietowanych. Na terenie Gminy Budry znajdują się 2 szkoły podstawowe, które w czasie wolnym od nauki nie są wykorzystywane co zauważają ankietowani aż w 21 %, a za tym idzie 20 % ankietowanych uważa, że jest niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych. W ostatnim czasie nasilił się problem przemocy wśród rówieśników w szkołach i to wykazały badania 10% respondentów. Wpływ na taką sytuację miała prawie dwuletnia izolacja rówieśników spowodowana COVID-19 i zajęciami online, brak pedagogów, psychologów w szkołach. Nieznaczny problem to brak miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego ,liczba miejsc jest ograniczona to wykazali ankietowani w 3 %.

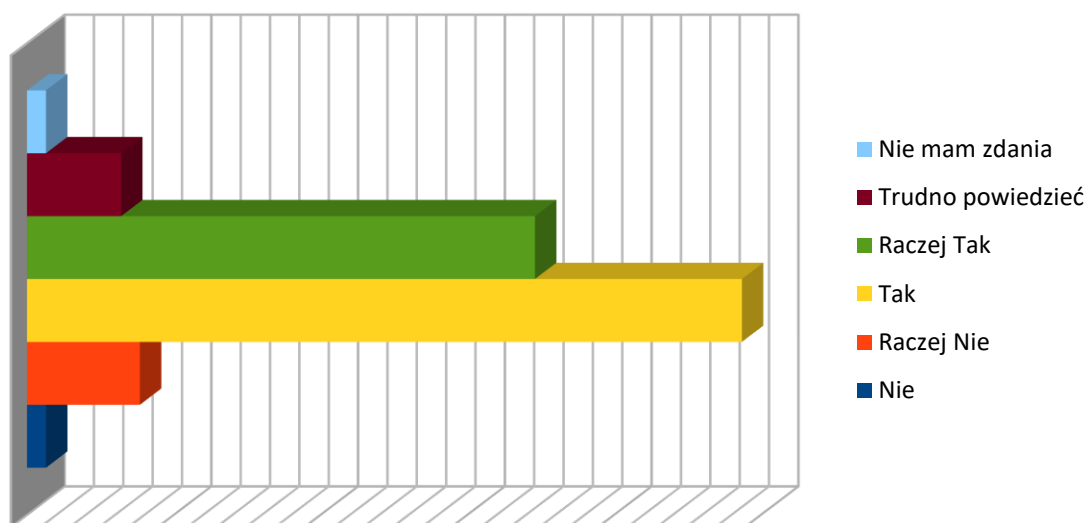
Wykres 29. Problemy społeczne w obszarze sportu i kultury.

Źródło: dane z ankiety

Gmina Budry stwarza swoim mieszkańcom warunki do twórczego i aktywnego spędzania czasu wolnego. Mieszkańcy mają możliwość korzystania usług związanych z kulturą i sportem, lecz uważają że oferta usług dostępnych na terenie Gminy Budry nie jest wykorzystana w pełni należycie i problemami społecznymi są: 24% ankietowanych twierdzi, że potencjał utalentowanej młodzieży jest niewykorzystany, 23% ankietowanych uważa, że potencjał świetlic wiejskich jest niewykorzystany, 18% zbyt mało imprez sportowych, 14% zbyt małe zaangażowanie instytucji/organizacji pozarządowych działalność kulturalną i sportową, 12% Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych, 9% Niewykorzystany potencjał historii i kultury regionu, oraz 1% inne. Gminny Ośrodek Kultury w Budrach poprzez swoje działania ma za zadanie skupiać dzieci, młodzież i dorosłych i w miarę możliwości starać się stwarzać szanse uczestnictwa w kulturze wszystkim mieszkańcom a także okolic. Przede wszystkim sprawiać, że mieszkańcy. będą mieli miejsce i okazję do wspólnych spotkań, rozmów, zajęć i zabaw.

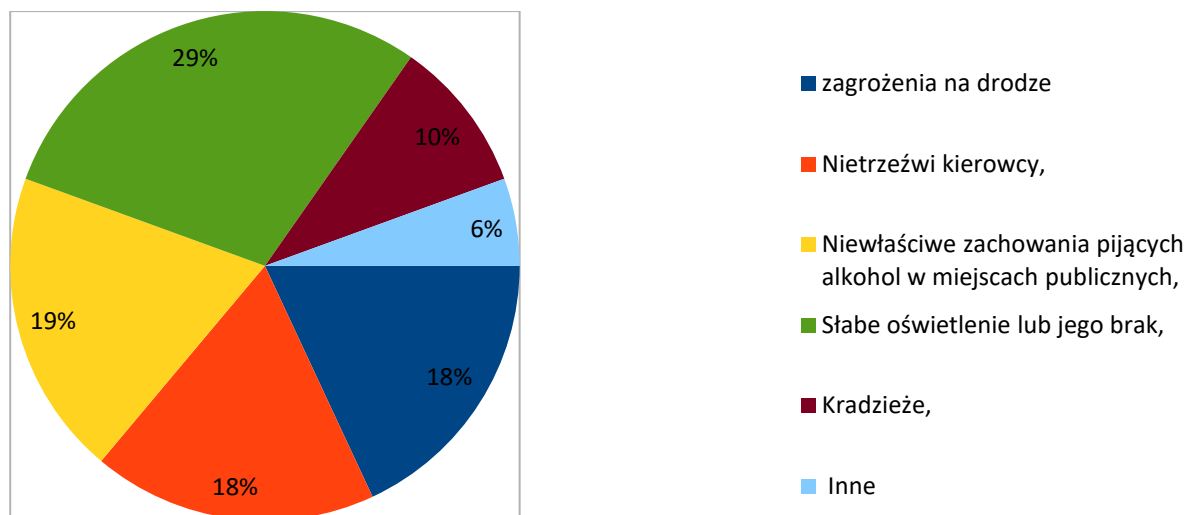
Wykres 30. Poziom bezpieczeństwa mieszkańców w swoim miejscu zamieszkania.

Źródło: dane z ankiety

Bezpieczeństwa mieszkańców jest jednym z podstawowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. W Gminie Budry mieszkańcy aż w 49% czują się bezpiecznie, 35% ankietowanych uważa, że raczej tak, 8% raczej nie, 6% trudno powiedzieć oraz w 1% nie i nie ma zdania. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że mieszkańcy Gminy Budry czują się bezpiecznie w swojej Gminie.

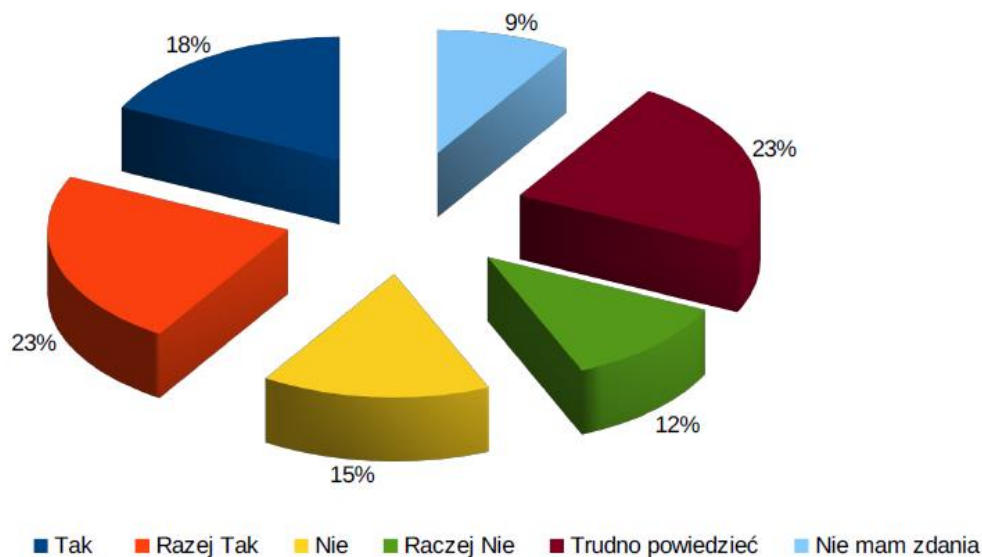
Wykres 31. Przyczyny braku bezpieczeństwa.

Źródło: dane z ankiety

Po dokonanej diagnozie bezpieczeństwa w Gminie Budry, społeczność lokalna jako głównym problemem braku bezpieczeństwa uznaje, aż w 29% jest słabe oświetlenie lub jego brak, kolejnym problemem jest w 19% niewłaściwe zachowanie pijących alkohol w miejscach publicznym w 18% nietrzeźwi kierowcy oraz zagrożenie na drodze, 10% kradzież oraz w 6% inne. Potrzeba bezpieczeństwa jest jedną z głównych potrzeb człowieka, podsumowując należy podejmować odpowiednie działania celem ich niwelowania.

Wykres 32. Działania podejmowane przez samorząd i ich wpływ na rozwój gminy.

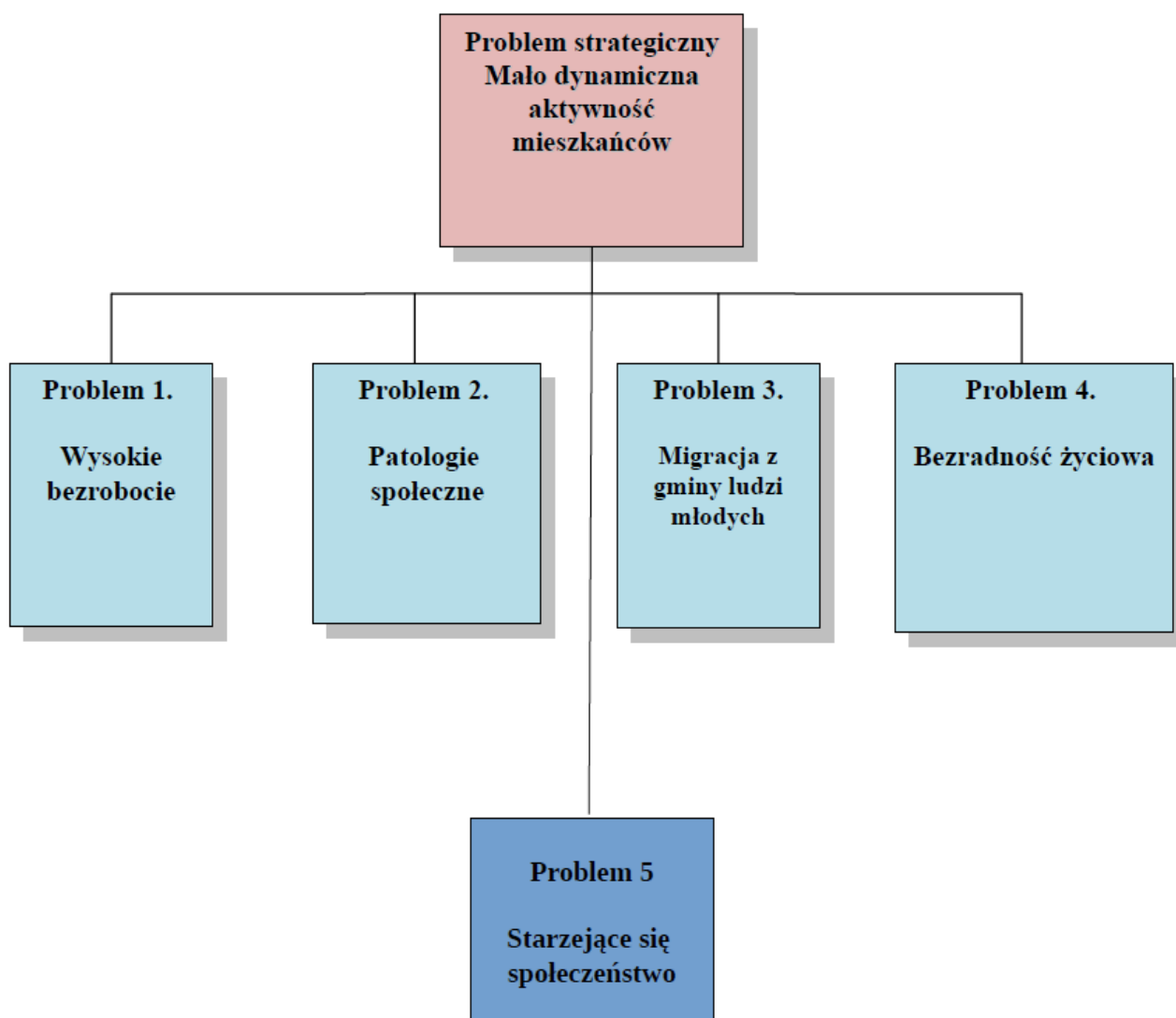

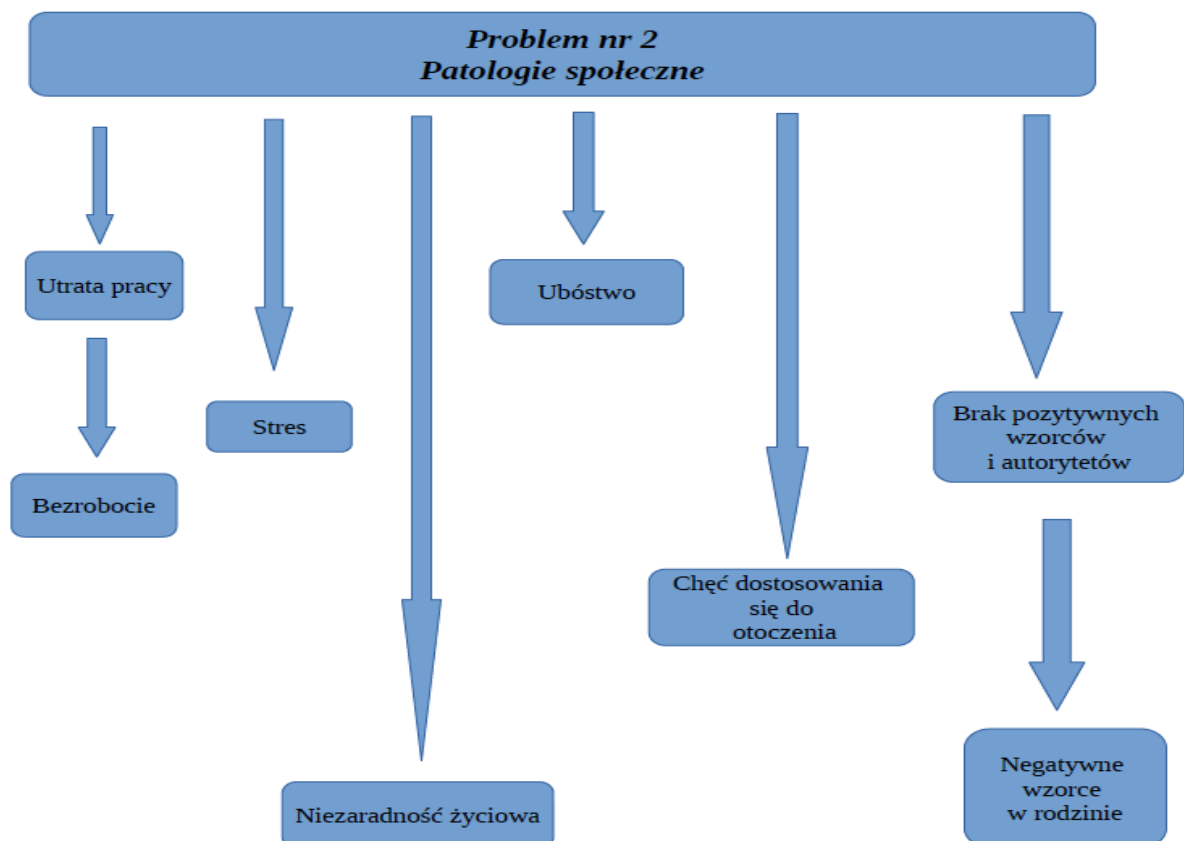
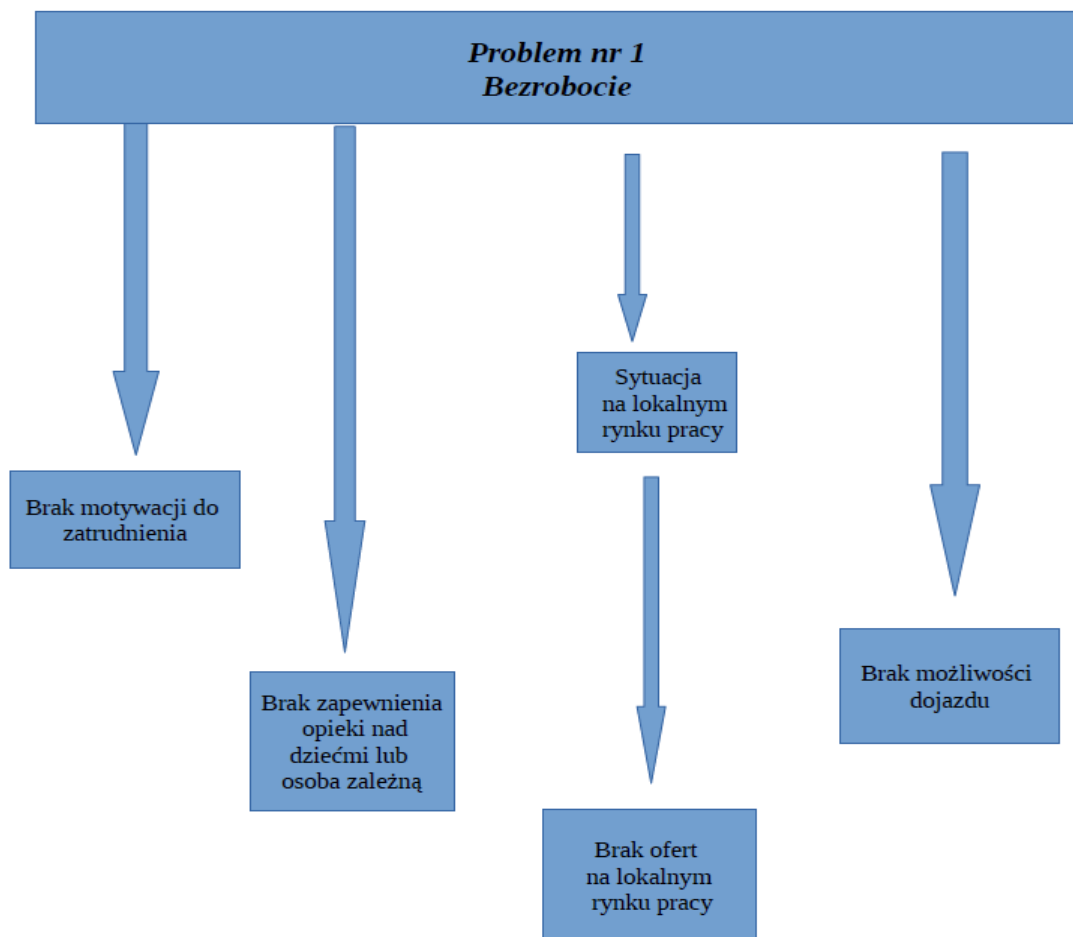
Źródło: dane z ankiety

Ustawowym zadaniem samorządu terytorialnego jest prowadzenie polityki rozwoju, mającej na celu tworzenie warunków dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Społeczność lokalna w Gminie Budry uważa, że 23% ankietowanych podejmowane przez samorząd działania przyczyniają się do rozwoju gminy, 23% trudno powiedzieć, 18% uważa, że tak, 15% ankietowanych uważa, że nie, 12% raczej nie oraz 9% nie ma zdania.

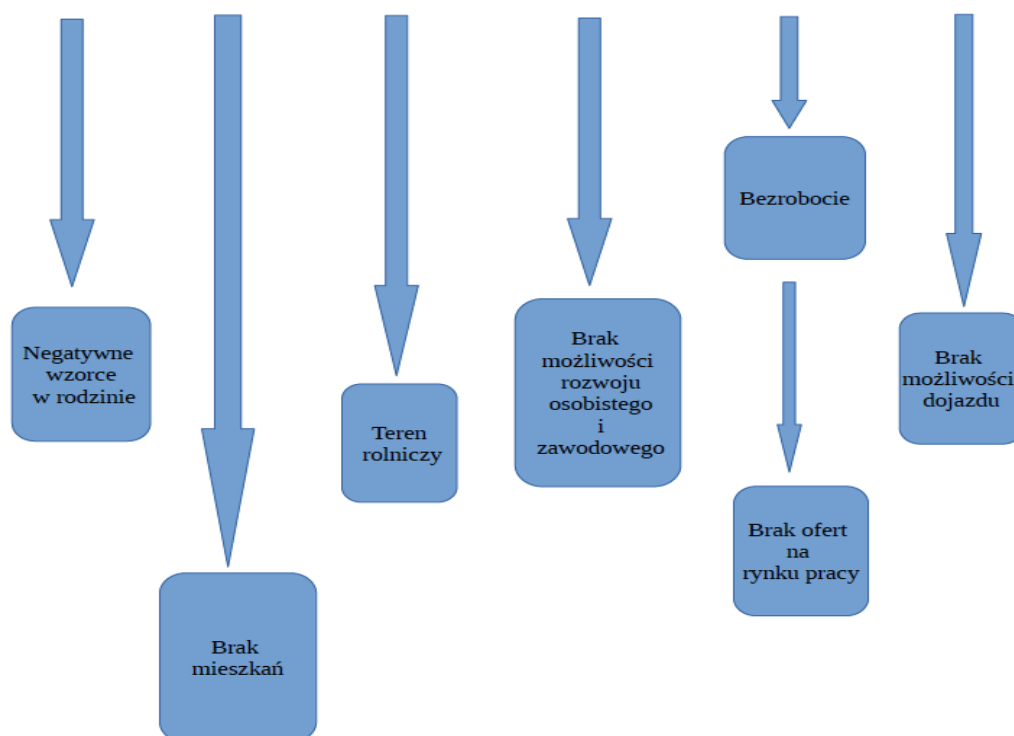
Na podstawie danych z ankiet, informacji od pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach oraz Urzędu Gminy Budry a także na podstawie wniosków z rozmów z mieszkańcami gminy Budry dokonano hierarchii problemów społecznych i przeanalizowano przyczyny ich powstawania.

Drzewo problemów społecznych

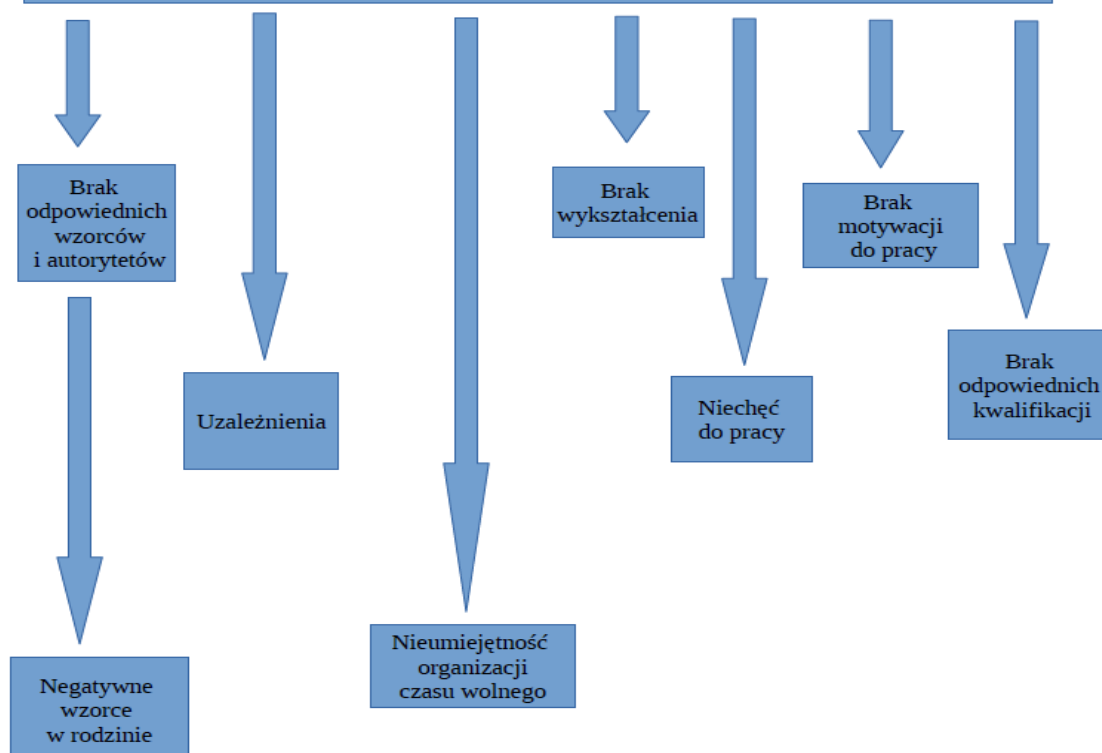

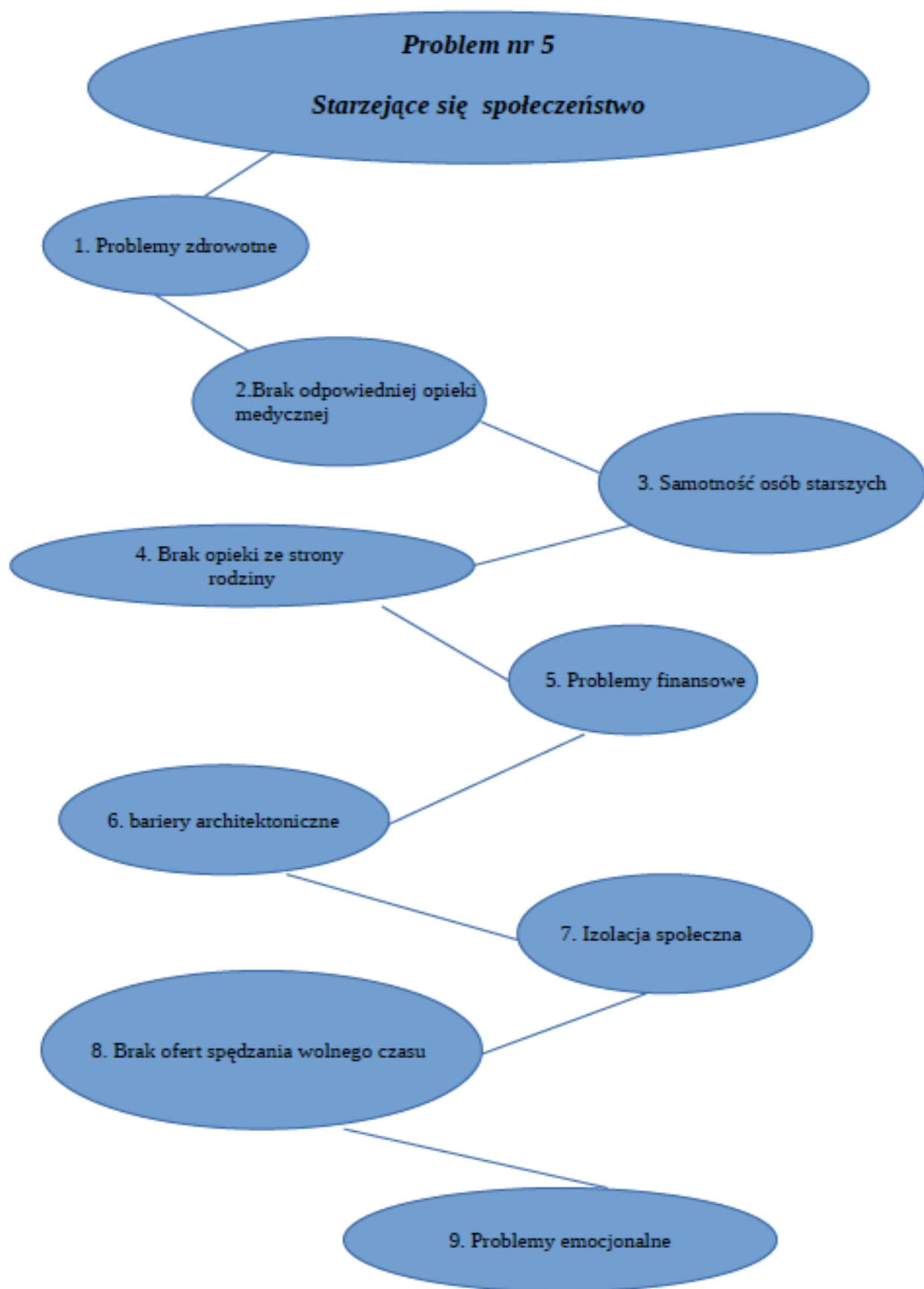

Problem nr 3
Migracja młodych z Gminy

Problem nr 4
Bezradność życiowa

2.4. Kapitał społeczny gminy

Zmiany zachodzące w rozwoju społecznym gminy w dużej mierze zależą od wiedzy i świadomości społeczeństwa zamieszkującego na jej terenie. Organizacje i podmioty działające na terenie gminy coraz częściej pozyskują fundusze na działania przynoszące korzyści i podnoszące jakość życia mieszkańców. Dzięki temu zwiększa się atrakcyjność gminy, ale i zaufanie dla podejmowanych inicjatyw. Organizacje społeczne oraz osoby fizyczne prowadzące różnego rodzaju działalności pozyskują partnerów z zewnątrz, nawiązują współpracę między sobą. Szkoły zwiększają szanse życiowe dzieci i młodzieży poprzez systematyczne działania na rzecz objęcia jak największej liczby dzieci nauczaniem przedszkolnym oraz poprawę nauczania podstawowego i gimnazjalnego poprzez udostępnienie młodzieży możliwości wykorzystania współczesnych technologii.

Na terenie gminy Budry działają Ochotnicza Straż Pożarna w Budrach i Ołowniku, Stowarzyszenie Węgorapa – Gołdapa, Stowarzyszenie "Empatia", CARITAS przy Parafii pw. Św. Trójcy w Budrach i Podwyższenie Krzyża w Olszewie Węgorzewskim, Klub „Senior+” w Budrach.

Działają także grupy nieformalne: Zespół Budzewiaki, Angel Voice, Iskierki, Alebabki, Absolwent.

Działają ponadto Koła Gospodyń Wiejskich w miejscowości: Budry, Budzewo, Ołownik, Piłaki Małe oraz Popioły.

Rozdział 3. Kierunki rozwoju gminy.

3.1. Wizja.

Wizja rozwoju gminy to zwięzła formuła określająca wizję jej pożądanego stanu w perspektywie kilkunastu następnych lat.

Istnieje szereg potencjałów, które w umiejętny sposób wykorzystywane muszą stać się podstawą rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Dążąc do wyrównania szans życiowych młodego pokolenia i do osiągnięcia jednego z podstawowych celów, jakim jest zdrowa i wykształcona społeczność, gmina powinna podjąć działania zmierzające do rozwoju infrastruktury społecznej. Wpłynie to na poprawę jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju jednostek dzięki dostępowi do dóbr niematerialnych takich, jak informacja, nauka, wypoczynek i kultura oraz zapewnieniu bezpieczeństwa socjalnego i publicznego.

W trakcie prac nad Strategią określono jak spostrzega się miejsce, w którym mieszkańcy gminy Budry żyją za kilkanaście lat:

Gmina Budry jest miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, pracy i wypoczynku, wolna od zjawisk patologicznych, stawiająca na aktywność społeczną oraz budowanie więzi międzyludzkich.

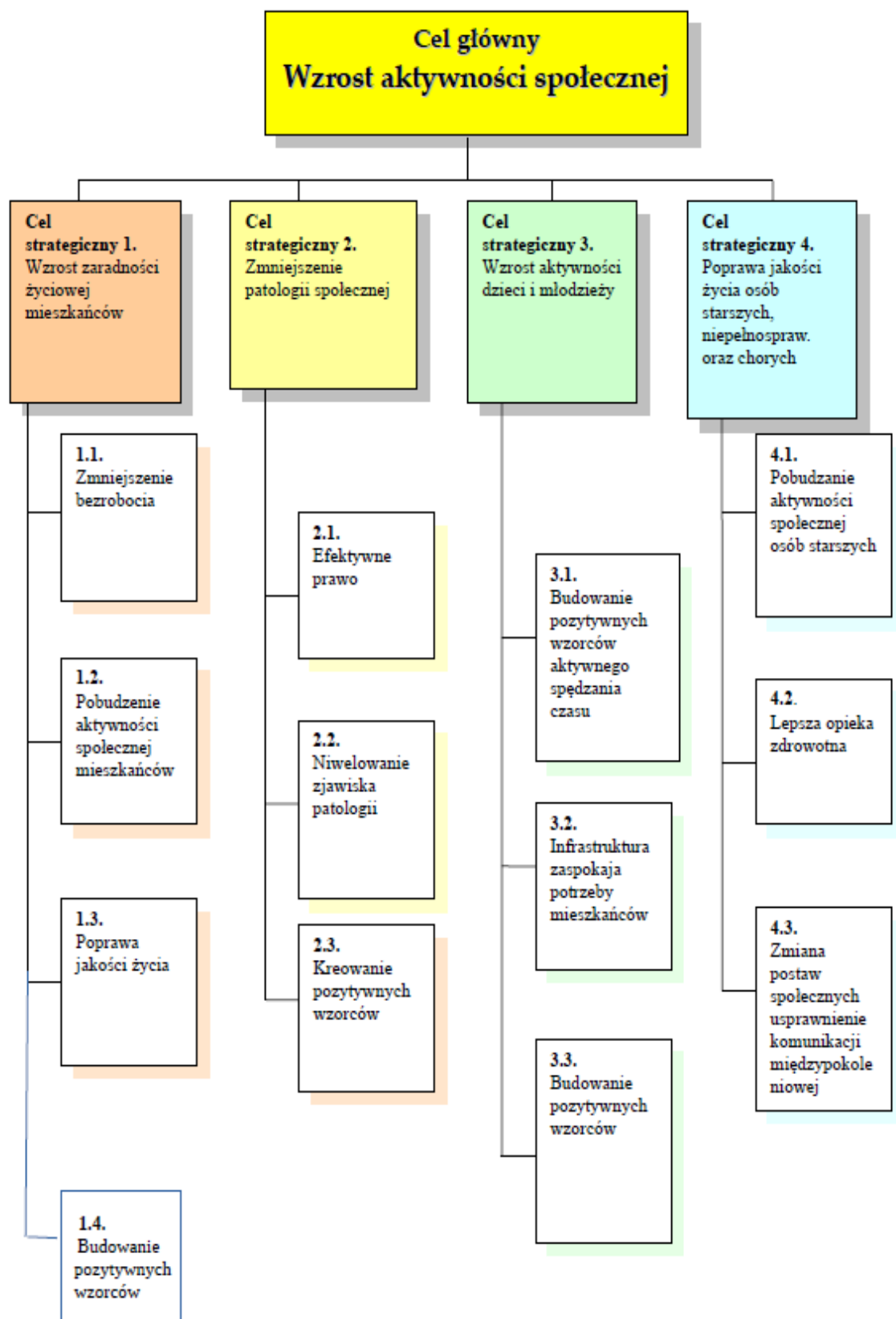
Mieszkańcy chcieliby, aby gmina Budry była gminą:

- **zamieszkałą przez aktywne i zintegrowane społeczeństwo**
- **będącą atrakcyjnym miejscem do pracy i wypoczynku**
- **wolną od zjawisk patologicznych**
- **otwartą na rozwój przedsiębiorczości**
- **o nowoczesnym i efektywnym rolnictwie**

3.2. Cele.

Formułowanie celów jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, koniecznością zaspokojenia tych potrzeb oraz tworzenia optymalnych warunków dla harmonijnego rozwoju, z uwzględnieniem hierarchii tych celów i pilności ich realizacji.

W wyniku prac nad Strategią i analizą strategicznych zadań wyodrębniono cel strategiczny oraz cele szczegółowe.

<i>Lp.</i>	<i>Cele szczegółowe/Kierunki działania</i>	<i>Odpowiedzialny Realizatorzy</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki ewaluacji</i>
CEL GŁÓWNY Wzrost aktywności społecznej				
1	Cel Strategiczny 1 Wzrost zaradności życiowej mieszkańców			
1.1	ZMNIEJSZENIE BEZROBOCIA			
1.1.1.	Podjęmowanie współpracy w zakresie upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, usłudze pośrednictwa pracy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy	Budżet PUP	• liczba zawartych porozumień/umów o współpracy
1.1.2.	Wsparcie osób bezrobotnych w procesie zmiany (uzyskaniu dodatkowych kwalifikacji, kształceniu, w szczególności poprzez organizowanie szkoleń)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy	Środki krajowe, Środki UE,	• liczba zorganizowanych szkoleń dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy • liczba osób bezrobotnych, które wzięły udział w szkoleniach
1.1.3.	Promocja przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy, Gminne jednostki organizacyjne	Budżet PUP	• liczba osób, które otrzymały jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej
1.1.4.	Podjęmowanie współpracy GOPS z PUP (poprzez kontrakt typu B, prace społecznie - użyteczne) na rzecz osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy	Budżet OPS, Budżet PUP, dotacje	• liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę
1.1.5.	Różne formy aktywizacji bezrobotnych (staże, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne itp.)	Gmina, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, inne	Budżet państwa, Budżet PUP, Środki UE, inne	• liczba osób podejmujących działanie

Lp.	Cele szczegółowe/Kierunki działania	Odpowiedzialny Realizatorzy	Źródło finansowania	Wskaźniki ewaluacji
1.1.6	Realizacja programów i projektów promocji zatrudnienia oraz aktywizacji osób bezrobotnych na rynku pracy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, Gmina	Budżet państwa, Budżet PUP, Środki UE, inne	• liczba osób uczestniczących w programach/projektach
1.1.7	Rozwijanie pracy socjalnej w celu kreowania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne. Budżet państwa	• liczba osób podejmujących działania • liczba odbytych szkoleń
1.1.8	Pomoc w organizowaniu opieki nad osobą zależną (przedszkole, usługi opiekuńcze, usługi sąsiedzkie, itp.)	Gmina, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne. Budżet państwa	• liczba osób którym udzielono wsparcia • rodzaj udzielonego wsparcia
1.2.	POBUDZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW			
1.2.1.	Ułatwienie dostępu do instytucji kulturalnych poprzez organizowanie wyjazdów do tych instytucji	Gminy Ośrodek Kultury, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Budżet państwa, dotacje środki unijne, budżet gminy	• liczba imprez, liczba uczestników
1.2.2.	Zajęcia rozwijające zainteresowania d różnych grup wiekowych	Gminny Ośrodek Kultury organizacje pozarządowe	Środki własne, budżet gminy, dotacje, środki UE, inne	• liczba zajęć • liczba osób uczestniczących w zajęciach
1.2.3.	Organizacja imprez, spotkań, warsztatów międzypokoleniowych tym organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin, organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin ubogich oraz dysfunkcyjnych	Gminny Ośrodek Kultury, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gmina	Środki własne, budżet gminy, dotacje, środki UE, inne	• liczba zrealizowanych spotkań, imprez i warsztatów • liczba osób objętych wsparciem

<i>Lp.</i>	<i>Cele szczegółowe/Kierunki działania</i>	<i>Odpowiedzialny Realizatorzy</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki ewaluacji</i>
1.3.	POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA			
1.3.1.	Udzielanie pomocy materialnej osobom i rodziną ubogim zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, uchwałami rady gminy itp.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet państwa, środki własne, dotacje, inne	• liczba świadczeń, • liczba rodzin objętych pomocą społeczną
1.3.2.	Diagnozowanie potrzeb i możliwości wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet państwa, środki własne, dotacje, inne	• liczba świadczeń, • liczba rodzin objętych pomocą społeczną
1.3.3.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez działalność wiejskich świetlic środowiskowych, zajęć pozalekcyjnych, kolonii wakacyjnych, imprez lokalnych dla dzieci i młodzieży itp.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Placówki Oświatowe, Organizacje pozarządowe	Budżet państwa, środki własne, dotacje, UE, inne	• liczba zrealizowanych warsztatów • liczba uczestników
1.3.4	Rozwijanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb rodzin ubogich a w szczególności dzieci z tych rodzin – dożywianie w szkołach, żywność z programu FEAD (żywność unijna), wypoczynek wakacyjny	Gmina, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Jednostki oświatowe, Organizacje pozarządowe	Budżet państwa, środki własne, dotacje, Środki UE, inne, wsparcie partnerów lokalnych	• liczba zrealizowanych warsztatów • liczba uczestników
1.3.5	Zwiększanie dostępności do punktu poradnictwa psychologicznego, prawnego i pedagogicznego	Gmina Ośrodek Pomocy Społecznej , Gmina, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Węgorzewie	Budżet państwa, środki własne, dotacje, inne, środki UE	• liczba zrealizowanych warsztatów • liczba uczestników

Lp.	Cele szczegółowe/Kierunki działania	Odpowiedzialny Realizatorzy	Źródło finansowania	Wskaźniki ewaluacji
1.3.6	Realizacja działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Gmina	Środki własne, budżet państwa	• liczba realizowanych programów • liczba uczestników
1.3.7	Realizacja ustawy Karta Dużej Rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gmina	Środki własne, budżet państwa	• liczba wydanych kart
1.4	BUDOWANIE POZYTYWNYCH WZORCÓW			
1.4.1	Motywowanie do podjęcia zatrudnienia i zdobycia kwalifikacji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, Szkoły	Środki własne, środki UE, budżet państwa	• liczba przeszkolonych osób • liczba podjętych projektów • liczba zatrudnionych osób
1.4.2	Systematyczna praca socjalna z osobami i rodzinami, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przekazywaniu pozytywnych wzorców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie	Środki własne, środki UE, budżet państwa, dotacje, inne	• liczba osób objętych wsparciem • liczba osób objętych pomocą
1.4.3	Realizacja programów, które mają na celu podnoszenie kompetencji rodzicielskich	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie Gmina	Środki własne, środki UE, budżet państwa, dotacje, inne	• liczba uczestników • liczba programów

<i>Lp.</i>	<i>Cele szczegółowe/Kierunki działania</i>	<i>Odpowiedzialny Realizatorzy</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki ewaluacji</i>
2	Cel strategiczny 2 Zmniejszenie patologii społecznych			
2.1.	EFEKTYWNE PRAWO			
2.1.1.	Zwiększenie bezpieczeństwa poprzez częstsze patrole policyjne	Gmina, Komenda Powiatowa Policji	Budżet państwa, środki własne, dotacje	• liczba patroli
2.1.2.	Spotkania dzieci i młodzieży z dzielnicowym na temat bezpieczeństwa publicznego	Szkoły, Komenda Powiatowa Policji, Gminny Ośrodek Kultury, inne	Budżet państwa, środki własne, dotacje	• liczba uczestników, • liczba spotkań
2.1.3.	Pogadanki z młodzieżą na temat ochrony przeciwpożarowej	Szkoły, Gminny Ośrodek Kultury, Ochotnicza Straż Pożarna	Budżet państwa, środki własne, dotacje	• liczba uczestników, • liczba spotkań
2.2.	NIWELOWANIE ZJAWISKA PATOLOGII			
2.2.1.	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz osób doznających przemocy domowej	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjno-informacyjny pielęgniarka środowiskowa, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie, Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne, dotacje	• liczba osób korzystających z pomocy, • liczba podmiotów udzielających wsparcia
2.2.2.	Zaostrzenie dostępu dzieci i młodzieży do używek (kontrola sklepów i punktów sprzedaży)	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji	Środki własne, dotacje	• liczba przeprowadzonych kontroli

Lp.	Cele szczegółowe/Kierunki działania	Odpowiedzialny Realizatorzy	Źródło finansowania	Wskaźniki ewaluacji
2.2.3.	Wykorzystanie potencjału istniejących świetlic wiejskich, min: zajęcia terapeutyczne, spotkania z psychologiem, warsztaty budowania pozytywnego wzorca u dzieci i młodzieży	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Środki własne, dotacje celowe, środki UE	• liczba dzieci objętych opieką • liczba spotkań ze specjalistami • liczba wykorzystanych świetlic
2.2.4.	Pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej poprzez wprowadzenie pracy asystenta rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne, dotacje celowe, środki UE	• liczba rodzin objętych oddziaływaniem • liczba asystentów rodzin
2.2.5	Działalności Zespołu Interdyscyplinarnego wspierającego w rozwiązywaniu problemów na rzecz dziecka i rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki oświatowe, Policja, Kuratorzy Sądowi, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Środki własne Dotacje celowe Środki UE	• liczba posiedzeń Zespołu • liczba posiedzeń Grup doradczo-pomocowych
2.2.6	Systematyczna praca socjalna z osobami i rodzinami, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przekazywaniu pozytywnych wzorców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne, środki UE, budżet państwa	• liczba osób korzystających z pomocy, • liczba osób objętych pomocą
2.2.7	Realizacja programów, które mają na celu podnoszenie kompetencji rodzicielskich	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie Gmina	Środki własne, środki UE, budżet państwa, dotacje, inne	• liczba osób ukończonych kursów

Lp.	Cele szczegółowe/Kierunki działania	Odpowiedzialny Realizatorzy	Źródło finansowania	Wskaźniki ewaluacji
2.2.8	Współpraca z innymi instytucjami w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie Gmina	Środki własne, środki UE, budżet państwa, dotacje, inne	• ilość dzieci powracających do rodzin biologicznych
2.3.	KREOWANIE POZYTYWNYCH WZORCÓW			
2.3.1.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez działalność wiejskich świetlic środowiskowych, zajęć pozalekcyjnych, kolonii wakacyjnych, imprez lokalnych dla dzieci i młodzieży itp.	Gminny Ośrodek Kultury, jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, inne Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gmina	środki własne, dotacje celowe, środki UE, sponsorzy, inne	• liczba imprez, • liczba uczestników
2.3.2.	Integracja rodzin poprzez zawody sportowe	Gminny Ośrodek Kultury, jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, inne	środki własne, dotacje, sponsorzy, inne	• liczba imprez, • liczba uczestników
3.	Cel strategiczny 3 Wzrost aktywności dzieci i młodzieży			
3.1.	BUDOWANIE POZYTYWNYCH WZORCÓW AKTYWNEGO SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO			
3.1.1	Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w świetlicach wiejskich z nastawieniem na rozwój ich potencjału, integrację w środowisku.	Gminny Ośrodek Kultury, Szkoły, organizacje pozarządowe, inne	Środki własne, Środki UE Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, inne	• liczba zajęć, • liczba uczestników

Lp.	Cele szczegółowe/Kierunki działania	Odpowiedzialny Realizatorzy	Źródło finansowania	Wskaźniki ewaluacji
3.1.2.	Organizacja imprez integracyjnych dla rodzin, np. festyny rodzinne, zawody sportowe itp.	Gminny Ośrodek Kultury, Szkoły, organizacje pozarządowe, inne	Środki własne, Środki UE Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, inne	• liczba imprez, • liczba uczestników
3.1.3.	Organizacja obozów, wycieczek, rajdów edukacyjno-integracyjnych, zawodów sportowych, spływów kajakowych itp.	Gminny Ośrodek Kultury, Szkoły, organizacje pozarządowe, inne	Środki własne, Środki UE Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych inne	• liczba działań, • liczba uczestników
3.2.	INFRASTRUKTURA ZASPOKAJANIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW			
3.2.1.	Utworzenie na terenie sołectw zgodnie z potrzebami odpowiedniej infrastruktury (place zabaw, boiska, świetlice)	Gmina, Gminny Ośrodek Kultury, inne	Środki własny, budżet państwa, środki pomocowe środki EU, inne	• ilość boiska, • placów, • świetlic,
3.3.	BUDOWANIE POZYTYWNYCH WZORCÓW			
3.3.1.	Organizowanie szkoleń, warsztatów, wizyt studyjnych	Gminny Ośrodek Kultury, Szkoły, organizacje pozarządowe	Środki własne, inne Europejski Fundusz Społeczny	• liczba imprez, • liczba uczestników

Lp.	Cele szczegółowe/Kierunki działania	Odpowiedzialny Realizatorzy	Źródło finansowania	Wskaźniki ewaluacji
3.3.2	Motywacja do podjęcia zatrudnienia i zdobycia kwalifikacji	Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe, Szkoły	Środki własne, środki UE, budżet państwa, inne	• liczba uczestników • liczba podjętych projektów
3.3.3.	Wspieranie inicjatyw podejmowanych przez młodzież	Gminny Ośrodek Kultury, Gmina, szkoły, inne	Środki własne, dotacje, środki UE, inne	• liczba podjętych projektów
4.	Cel Strategiczny 4 Poprawa jakości życia osób starszych, niepełnosprawnych, chorych			
4.1.	POBUDZANI AKTYWNOŚCI SPOŁECZNYCH OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
4.1.1.	Wzbogacenie oferty Klubu „Senior+”	Gmina, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury	Środki własne, budżet państwa, środki UE, inne	• liczba uczestników,
4.1.2.	Inicjowanie tworzenia grup formalnych i nieformalnych, stowarzyszeń	Gmina, jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe,	Środki własne, budżet państwa, środki UE, inne	• liczba powstałych organizacji
4.1.3.	Rozwój usług o charakterze opiekuńczym	Gmina, Ośrodek Pomocy Społecznej,	Środki własne, budżet państwa,	• liczba osób objętych usługami opiekuńczymi • liczba godzin usług opiekuńczych
4.1.4	Współpraca z Warsztatami Terapii Zajęciowej w wspólnej działalności na rzecz osób niepełnosprawnych w tym organizacja imprez i kampanii społecznych	Warsztat Terapii Zajęciowej Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki WTZ, środki własne, budżet państwa, środki UE, inne	• liczba uczestników WTZ z terenu gminy • liczba wspólnie przygotowanych imprez i kampanii

<i>Lp.</i>	<i>Cele szczegółowe/Kierunki działania</i>	<i>Odpowiedzialny Realizatorzy</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki ewaluacji</i>
4.2.	LEPSZA OPIEKA ZDROWOTNA			
4.2.1.	Zwiększenie dostępności do specjalistycznej opieki medycznej	NFZ, Zakłady Opieki Zdrowotnej, inni	NFZ, dotacje, inne	• liczba specjalistów, • liczba porad, • liczba pacjentów
4.2.2.	Profilaktyka zdrowotna	Zakłady Opieki Zdrowotnej, inni	Narodowy Fundusze Zdrowia, dotacje, inne	• liczba uczestników, • liczba programów profilaktycznych
4.3.	ZMIANA POSTAW SPOŁECZNYCH USPRAWNIENIE KOMUNIKACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ			
4.3.1.	Podnoszenie kwalifikacji pracowników działających w obszarze wsparcia osób starszych	Gmina, Powiatowy Urząd Pracy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Budżet państwa, Środki krajowe, środki europejskie projekty programy inne	➤ liczba pracowników biorących udział w działaniach podnoszących kwalifikacji
4.3.2.	Spotkania w Klubie „Senior+” oraz inne zajęcia rozwijające zainteresowania	Gminny Ośrodek Kultury, Organizacje pozarządowe, inne Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Środki własne, budżet państwa, środki UE, inne	➤ liczba zajęć
4.3.3.	Organizowanie imprez rodzinnych o charakterze integracyjnym	Gminny Ośrodek Kultury, Organizacje pozarządowe, inne	Środki własne, budżet państwa, środki UE, inne	➤ liczba imprez

<i>Lp.</i>	<i>Cele szczegółowe/Kierunki działania</i>	<i>Odpowiedzialny Realizatorzy</i>	<i>Źródło finansowania</i>	<i>Wskaźniki ewaluacji</i>
4.3.4	Kampanie informacyjno-edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa seniorów	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Komenda Powiatowa Policji	Gmina Projekty zewnętrzne Budżet Państwa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	➤ liczba zrealizowanych kampanii

Rozdział 4. Zarządzanie realizacją strategii.

Strategia w zakresie polityki społecznej ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań pomocowych ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z kręgu świadczeniobiorców z pomocy społecznej. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego.

Realizacja przyjętej strategii umożliwi racjonalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów w celu rozwiązania wielu problemów społecznych, w tym przeciwdziałania biedzie i wykluczeniu społecznemu.

Strategia będzie podlegała ewaluacji. Kluczowe znaczenie dla strategii ma systematyczna realizacja i monitoring przyjętego harmonogramu działań.

Strategia i wynikające z niej programy są otwarte i elastyczne. Podlegają okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom. Działania te wynikają ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, pogłębiania diagnozy potrzeb oraz zmieniających się wymogów prawnych.

Osobą odpowiedzialną za wdrażanie Strategii oraz funkcjonowanie wszystkich zespołów wdrażających, monitorujących i aktualizujących strategię jest **Wójt Gminy**. Rada Gminy natomiast pełni bieżący nadzór nad realizacją Strategii, prowadzi akcję informacyjną, uchwała zmiany.

Instytucją zajmującą się wdrażaniem Strategii jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, a Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budrach jest Koordynatorem wdrażania Strategii. Koordynator zajmie się gromadzeniem niezbędnej dokumentacji związanej ze strategią, będzie zbierał informacje o postępach w realizacji oraz prowadził jej monitoring.

Zespół ds. monitoringu Strategii zostanie powołany przez Wójta i będzie spotykał się raz w roku (częściej – w zależności od potrzeb) w celu ewaluacji zadań wyznaczonych do realizacji w roku poprzednim i osiągania celów operacyjnych. Wykorzystany będzie monitoring społeczny prowadzony z udziałem społeczności lokalnej – wybranych Liderów Społecznych. Prowadzone będą wywiady i ankiety wśród mieszkańców dla lepszej oceny realizacji wybranych zadań.

Wszystkie zebrane informacje winny być przekazane Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej. O postępach i efektach ocenianych działań społeczność informowana będzie dostępnymi kanałami komunikacji społecznej, np. spotkania wiejskie, strona internetowa gminy, ogłoszenia.

Kompleksowa **aktualizacja** powinna być opracowywana nie rzadziej niż raz na 3 lata i przyjęta uchwałą Rady Gminy podjętą w tym samym trybie, co przy ustaleniu strategii.

Aktualizacji będzie dokonywał Zespół Roboczy powołany Zarządzeniem 14/2021 Wójta Gminy Budry z dnia 24 marca 2021 roku, który będzie ściśle współpracował z Koordynatorem oraz Liderami społecznymi, którzy zechcą brać udział w pracach aktualizacyjnych. Aktualizacja ta poprzedzona będzie zebraniem opinii od mieszkańców gminy na temat bieżących problemów i deficytów społecznych oraz zbadaniem satysfakcji z działań zrealizowanych w temacie polityki społecznej. Przeprowadzona będzie również bieżąca diagnoza poszczególnych obszarów strategicznych. Zebrane zostaną informacje o potrzebach i oczekiwaniach społeczności lokalnej w odniesieniu do działań pro społecznych.

W realizacji opisanych w strategii działań wezmą udział następujący partnerzy:

- Urząd Gminy Budry,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budrach,
- Gminny Ośrodek Kultury w Budrach,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Więckach,

- Szkoła Podstawowa w Sobiechach,
- Sołtysi,
- Radni,
- Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy,
- Kontraktowa Praktyka Lekarza Rodzinnego w Budrach,
- Przedsiębiorcy lokalni,
- Powiatowy Urząd Pracy w Węgorzewie,
- Starostwo Powiatowe w Węgorzewie,
- inni.

Podsumowując, przyjmuje się następujące formy instytucjonalne zapewniające odpowiedni program wdrażania i monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Budry:

- Nadzór nad sprawną realizacją Strategii będzie sprawował Wójt Gminy Budry,
- Społeczny nadzór nad wdrażaniem strategii sprawować będzie Rada Gminy Budry oraz Liderzy Społeczni
- Wójt Gminy jeden raz w roku zdawał będzie radzie Gminy sprawozdanie z postępów w realizacji Strategii
- Koordynacją działań na rzecz realizacji Strategii zajmował będzie się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Zakończenie.

Strategia w zakresie polityki społecznej określa misję dla instytucji działających w obszarze polityki społecznej, wyznacza cele strategiczne i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki kwestii społecznych. Problemy społeczne jakie stoją przed lokalnymi instytucjami realizującymi działania z zakresu polityki społecznej wymagają szerokiej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Tylko współpraca między partnerami daje szansę na realizację podstawowego zadania jakim jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie ich trudnych wręcz krytycznych sytuacji życiowych.